

A close-up, high-contrast photograph of a person's face, focusing on the eye and nose. The skin is dark and textured, and the eye is looking directly at the camera with a slight reflection. The background is blurred, showing warm, golden light.A small, stylized floral logo consisting of three leaves and a central flower-like shape.

MOZAMBISKA BANDA

PROSTOVOLJCI O MISIJONSKI IZKUŠNJI 2013

MOZAMBIK2013
SLO+MNE=misijonski+prostovoljci
EvaJanaKristinaMajaMarkoMatejaPavel

PROSTOVOLJCI O MISIJONSKI IZKUŠNJI

MOZAMBISKA BANDA

KI SMO JO SESTAVLJALI

EVA KRIŽNIK ~ JANA HERNAVS ~ KRISTINA HOČEVAR ~ MAJA
ŽIBERT ~ MARKO SUHOVERŠNIK ~ MATEJA RUS ~ PAVEL KOROS

marianum[®]

Namaacha ~ Veržej, 2013

Ob koncu, ki to ni ...

Letošnja izkušnja misijonskega prostovoljstva v mozambiški Namaachi je bila nekaj posebnega. Ne samo zaradi vseh dogodkov, izkušenj, pomoči, pogovorov in srečevanj z mladimi Namachaani in dekleti v Zavodu Marije Pomočnice, ki ga vodijo sestre salezijanke.

Nekaj posebnega je bila zaradi izžarevajoče sporočilnosti skupine prostovoljcev. Eva iz Domžal, Jana iz Celja, Kristina iz Novega mesta, Maja iz Šentruperta, Mateja iz Veržaja in Pavel iz Podgorice v Črni Gori so, tako različni vsak zase, a v povezanosti dela in duha najbolje pričevali za krščanske vrednote. Te so v Mozambiku sicer visoko cenjene, a jih »izdelka« modernega in razvitega sveta uspešno razkrajata: revščina in udinjanje virtualnemu svetu. Za revščino ni treba veliko besed, saj poznamo vse vrste izkoriščanj od kolonializma dalje, virtualni svet preko televizijskih limonad in mobilne ekspanzije z vsemi svojimi pritiklinami pa v tej revščini ne naleti na prav nobeno oviro ...

Prejeli smo mnogo več, kot smo lahko dali. Učna pomoč dekletom iz Zavoda, delo v vrtcu, prostočasno udejstvovanje in navzočnost je bogatila naša srca in na široko odprla vrata našim velikokrat utesnjenim mislim in navadam. Sprehodi po Namaachi, ko so z vsakega vogala kukale živahne oči otrok s svojim belim nasmehom, kjer so nas domačini prejeli v svojih revnih kolibah, so bili pika na i misijonski izkušnji. Kaj takega v Evropi pač ne doživiš.

Poslanstvo sester je težko: vero, ki jo afriški človek ima oz. sprejema že po naravi, skušajo udejanjiti oz. narediti v meso in kri, kar pa je veliko težja naloga kot le obljubljati nebeško kraljestvo. Del tega smo z mešanimi občutki doživeli tudi prostovoljci. Idealne podobe z ekranov so se hitro sesule in vstop v dejansko življenje domačinov bi zahteval mesece in leta. Zadovoljiti smo se morali s pogledi, objemi in stiskom roke, da smo spletli prvo vez, ki gotovo ostaja ...

Zapiski na naslednjih straneh so nastajali »na terenu«. Zato so čustveni, na trenutke kritični, mogoče se zdijo zmedeni ... A sprememba razmišljanja prostovoljcev, ki smo se mesec dni pustili razvajati Afriki, se je začela in tudi to se odraža v teh zapisih.

Ostaja le še zahvala: vsem dobrotnikom za vse, kar smo odnesli otrokom v Namaacho; sestram salezijankam, pri katerih smo živeli in delovali; Karmen in Katarini, ki sta nas razvajali prav po slovensko; domačinom Mozambičanom, ki so nas »nematerialno« obogatili; in ne nazadnje Gospodu za čudovito izkušnjo, iz katere bomo lahko črpali v »jamranju« naše zahodne civilizacije ...

Marko Suhoveršnik

Prvi dnevi prostovoljske izkušnje 2013

— MARKO SUHOVERŠNIK

Začelo se je ... kulturni šok, novo okolje, novi ljudje in novo delo ... Gnile in prepojene z lastnim potom nas je šofer Vinko v slavnem veržejskem kombiju, kjer klima dela le na servisu in kljub hudi gneči na italijanskih avtocestah cestah, ravno pravi čas pripeljal do milanskega letališča *Malpensa*. Polet in postrežba na letalu sta bila odlična, večino časa smo prespali.

Po pristanku v Maputu sta nas presenetili sanitarna služba in carina. Prva je začela težiti s t. i. rumenimi knjižicami, ki jih večina prostovoljcev seveda ni imela. Že so se prikazovale igle in domače cepljenje v kakšni zakotni letališki sobi ... A ko so pokazali potne liste, so nas spustili skozi. Na carini je bilo več dela. Menda smo samo po Božji previdnosti prtljago zlagali na vozičke ravno tako, da so bili kovčki z večinoma osebno prtljago na vrhu vozička. Pregledali so vrhnjo prtljago z vsakega vozička ... Številno darovano obutev *Kopitarne Sevnica* smo stisnjeno zavito v kuhinjsko folijo razglašali za osebno lastnino, plastenke in steklenice močne kapljice za vodo ali sok, škatle zdravil pa bomo rabili, ker smo sami kronični bolniki. Takšni in podobni so bili v polomljeni portugalsčini ali angleščini izgovori pred cariniki ... In verjeli so nam. Bolje tako, saj nismo imeli toliko denarja kot Kitajci, ki so prav tako potovali z nami. Na carini so brez sramu iz žepov potegnili šope denarja in podmazali carinikom, da jih je z njihovo čudno prtljago spustil skozi brez pregleda ... *Svašta!*

Prvi delovni dan v Centru Marije Pomočnice v Namaachi [izg. Namáši] se je začel načrtovano. Sestanek z ravnateljico *irmo* Dolorindo in v dogovoru z laišcima misijonarkama Karmen Košutar iz Maribora in Katarino Tomc iz Križ, ki so nas sprejeli več kot čudovito. In nato popolnoma novo delo: učna pomoč v času testov in kontrolnih nalog, ki jih punce iz internata opravljajo ob zaključku semestra. To je pomenilo skorajšnjo izpraznitev knjižnice, saj so

se prostovoljci čez noč naučili ne kemije, fizike in matematike, temveč portugalskih besed in izrazov, kako snov razložiti in pomagati pri nalogah ...

Prvi dan se je končal in če bo tako cel mesec, potem bo to najčudovitejša prostovoljska misijonska izkušnja doslej ...

In bilo je drugo juto in drugi dan. Po uspešnem dnevu, ko smo bili še sami ponosni, da smo tako dobro učili dekleta, ki so uspešno opravile kontrolne naloge, sta naju obiskali zelo zgovorni mati in hči italijansko-španskih korenin iz Južne Afrike. No, obiskali sta ekonomo *irmo* Roseto, nato pa sta se oglasili tudi v naši hiši. In ponudili smo jima kozarček domačega. Začuda se ju nista prav nič branili. Po dolgem klepetu o vsakovrstnem stanju v Južnoafriški republiki sta se morali posloviti, saj ju je prihodnje jutro čakalo zgodnje vstajanje ...

Tako smo ostali sami in buljili v tista dva skoraj prazna kozarca. In spodobi se, da smo nadaljevali z lastnim spoznavnim večerom. Bilo je veselo, dolgo, pestro, pa še Bog nam ni zameril ...

Tretje jutro smo se zavedli, kje smo in začeli resno delati ...

Bom dia Namaacha (*mais uma vez*)

— MAJA ŽIBERT

Pot do Mozambika je hkrati dolga in kratka. Dolga zato, ker sem bila tu že najmanj 14 dni prej, le še fizično se je bilo potrebno prestaviti sem. Ko pa enkrat sediš na letalu, je to to. In da ne omenim poti z letališča iz glavnega mesta Mozambika, *Maputa*, do kraja naše misijonske izkušnje, do Namaache.

Če bi bila priključena na aparat, ki bi kazal utrip srca, bi bilo zelo očitno, kaj se je dogajalo. Ko sem videla staro, še vedno postrani stoječo, modro tablo z umazano belim napisom *Namaacha*, ko se je prižgal smernik (je to pravilna slovenska beseda?), *žmigov'c* po domače, in naznanil, da zavijamo desno in ko je *irmã* Roseta skoraj povozila gručo otrok, ki so pritekli do glavne ceste, se s svojimi rokami naslonili na avtomobil, se na ves glas drle in vpile: »*Mana Maja, mana Maja!*« ... Joj, sedaj ko tole tipkam in pišem, je občutek skoraj tako noro dober kot takrat, ko se je vse skupaj dogajalo.

Mozambik, Maputo. Tako je z Afriko. Kdor jo je obiskal enkrat in imel tu prijetno izkušnjo, jo bo nekoč ponovno obiskal. Morda je kdo kdaj že zapisal te besede, a mislim, da ni škode, če je to zapisano še enkrat. Pa recite, da ni tako.

In se je začelo. Prostovoljci delamo z našimi puncami, jim pomagamo pri domačih nalogah, učnih urah (hvala profesorici iz gimnazije, ki me je učila kemijo, saj sem danes razlagala računanje molske mase – pa saj ni tak bav bav; če pa se lotiš zadeve v portugalsščini, je to pravi izziv), učimo jih igranja glasbil, delamo v vrtcu, pomagamo pri športni vzgoji, urejamo knjižnico ...

Verjetno vam je poznan *un filing*, ko nekomu pomagaš pri matematiki, ko nekaj ne razume, potem piše kontrolno nalogo in popoldne priteče do tebe, te skoraj podre in je tako vesel, ker je imel ravno tisto v testu, kar si z njim pre-delal prejšnji dan? Mesec bo še dolg, zagotovo se bo našla še kakšna zgodbica, ki jo bom lahko delila z vami ...

Prva sobota

— MARKO SUHOVERŠNIK

Popolnoma utirjeni v tukajšnje življenje, brez kakršnih koli bolezenskih znakov (kar dokazujejo že na pol prazne steklenice zdravilne pijače), je za nas in za dekleta iz internata napočila težko pričakovana sobota, ko se ni treba učiti ne njim ne nam ...

Kristina in Jana sta se z vso strokovnostjo spopadli z razporeditvijo prinesenih zdravil, opravili pa sta tudi prvo afriško »prakso«. Pregledali sta nekaj deklet s kožnimi boleznimi, jih sčistili in predpisali mazila. Ob pripovedovanju o krastah in gnojnih ranah smo pri kosilu komaj požirali ...

Pavel se je kot pravi črnogorski športnik s štirimi žogami odpravil na igrišče in tam ostal praktično cel dan. Je pravi animator na igrišču. Vzgojen v salezijskem duhu, ni kaj!

Mateja, Maja in Eva pa so v delavnici pomagale sešiti razne vzorčke in risbe na kartonih. Kdor pozna obnašanje deklet iz lanskega leta, ne more verjeti. Zgodil se je čudež! Brez kričanja, brez prerivanja, pretepanja, kraj, zbadanja, rivalstva in še bi lahko našteval. Tako mirno in zagnano so izdelovale svoje šivane voščilnice, da smo zamudili kosilo.

Popoldne in zvečer pa ne vprašajte ... tale Afrika!

Obisk namaaških slapov

— MAJA ŽIBERT

A*frica, Africa ... can you feel the rithem?* O ja, v takem ozračju ga začutiš. Dan je bil dolg. In za piko na i so poskrbeli domačini. Za nekatere prvič, druge drugič, nekateri pa več ne štejejo, kolikokrat so že obiskali te krasne slapove. Za kanček skrivnostnega ozračja je poskrbela prava savanska pot z visoko travo, tako visoko, da ne vidiš čeznjo. In ko sem zaslišala šumenje v neposredni bližini, se je naš spremljevalec, domačin *Cobi*, pošalil, da na nas čaka lev. Ha, ha, ha, zares dobra šala!

Na koncu poti nas je čakal Raj. Pravi afriški raj, z veliko začetnico. Tam bi sedela še najmanj dve uri, če nas ne bi pregnal mrak. Pred nami je bila velika stena, dolga približno 25 metrov in visoka malo več kot 10. Po njej pada voda. Spodaj jezero. Tišina. Kraj, kjer ima človek čas za razmišljanje. In ko bi se že hotel malo poglobiti vase, misli preglasijo afriški bobni. Ni potrebno veliko, da si delček zgodbe. Izgubiš nadzor nad nogami. Same so te popeljale v pravem afriškem gibanju do gruč domačinov, kjer se je odvijala čudovita zgodba. Potem si se le prepustil toku dogajanja ... Za tišino in razmišljanje bo še čas, nikar prehitro ...

Dogodivščine v vrtcu

— MATEJA RUS IN EVA KRIŽNIK

Pa se je začelo. S polno paro bomo počasi zakorakali že v drugi teden našega bivanja v Namaachi. Na uvodnem sestanku z *irmo* Dolorindo je vsak prostovoljec dobil svoje »delovno mesto«. Eva in Mateja sva tako dobili »posel« v vrtcu, ki deluje v sklopu skupnosti sester salezijank.

Vrtec obiskuje 150 malih nadebudnežev, razporejenih v štiri skupine. Skupino vodi ena vzgojiteljica. Torej, 4 vzgojiteljice na 150 otrok!

Najin delovni čas se začne ob 8h, ko otroci pridejo v vrtec in se konča ob 12h, ko se poslovimo. Jutro se prične z zbiranjem v skupnem prostoru s spletom afriških pesmic, bansov in igrice, ki se zaključijo z molitvijo. Po glasnem prepevanju se otroci korakoma odpravijo v svoje skupine. Eva pomaga v skupini najmlajših (2-3 leta), Mateja pa v najstarejši skupini (5-6 let). Po uri in pol dela v skupini se otroci zberejo na skupni malici, nato se vrnejo v svoje skupine. Ob najinem prvem obisku sva doživeli hladen tuš, saj afriški vrtec niti malo ni podoben našemu.

Najstarejša skupina

V skupini je okrog 40 otrok. Ko sem se prvič sestala z vzgojiteljico Paulo, nisem vedela, kaj me čaka ... Sprva že zato, ker je nisem popolnoma nič razumela (tuji jeziki res niso moje močno področje) in sem bolj kot ne uporabljala pantomimo iz Activity-ja. Pa je nekako šlo. Delo v vrtcu mi je iz dneva v dan bolj všeč. Po začetnem šoku se počasi privajam na drugačen sistem vzgoje in izobraževanja v Afriki.

»Bon dia, titia!« (Dobro jutro, vzgojiteljica!). Tako otroci v en glas pozdravijo vzgojiteljico Paulo, ko pride v razred ... Sledi čista tišina. Če slučajno kateri izmed otrok začne klepetati, ga Paula s svojim globokim glasom takoj nadere. Počasi se že privajam na njeno kričanje (kriči namreč tudi, ko bere pravljico,

poje ali otrokom postavlja vprašanja). Afrika pač ...

Do malice se učimo pisati črke in številke. En dan je na vrsti črka C, drugi dan številka 7... Paula na tablo nariše 5 enakih črk in jih loči z dolgimi črtami. K tabli nato pride 5 otrok, ki vsak v svojem razdelku vadijo pisanje črke. Ostalih 35 otrok pa nepremično sedi za mizo in opazuje ... V učilnici je neverjetna tišina, učiteljica sedi med otroki, sama pa pomagam tistim, ki so pri tabli. Čez 15 minut pride k tabli druga skupina otrok in zgodba se ponovi ...

Po »aktivnem« učenju pisanja črk sledi malica v razredu. Otroci se posedejo na betonska tla in iz raztrganih torbic potegnejo prigrizke, ki jih prinesejo od doma (večinoma je to kakšen kreker ali smoki, tu pa tam pa ima kdo iz premožnejše družine celo sendvič). Sledi *papinja* (jed, podobna mlečnemu zdrobu), ki jo deli kuharica za vse otroke v vrtcu, nato pa se spet razvrstijo za delo po skupinah.

Vzgojiteljica Paula pet otrok posede po tleh in vsakemu iz kante nasuje kupček kock. Srečneži jih lahko sestavljajo, ostali pa tiho sedijo zraven in opazujejo. Prvi teden sem vse skupaj bolj kot ne opazovala in se po svojih močeh

skušala aktivno vključevati. V petek mi je Paula celo dovolila, da sem otrokom zaigrala na flavto, razgibali pa smo se tudi pri nogometu, se naučili prleško pesmico »Dere sen jas mali *bija*« ...

Otroci so željni pozornosti, hvaležni za vsak objem, topel stisk roke. So pri-dni, igrivi, ubogljivi in niti malo razvajeni. V pričakovanju novih izzivov se že veselim naslednjega dne.

Najmlajša skupina

Mesec v vrtcu bom preživljala v skupini najmlajših otrok. To so otroci, stari 2-3 leta, v skupini pa jih je okoli 30.

Ko sva prvi dan z Matejo prišli v vrtec, sem doživela totalen šok. Tja sva prišli ravno v času malice. Vsak dan imajo enako malico ... Nekakšen koruzni gres (tukaj mu rečejo *papinja*), ki je bil najprej sladek, potem že kisel ... Saj za pokušino je še kar dober, ampak to jesti vsak dan? Potem me je šokiralo, s kakšnih krožnikov so jedli. In s kakšnimi žlicami! Kovinske žlice so bile popolnoma uničene, plastične pa so bile že tako umazane, da jih ni bilo mogoče več lepo očistiti. Ko so otroci pojedli svoje, so žlice in krožnike odnesli pomivat. Verjetno mi ni treba posebno poudarjati, da voda nikakor ni bila čista. In kar je bilo še najhujše, iz tistih, na novo pomitih krožnikov in žlic, sva tudi midve z Matejo dobili prvi vrtčevski obrok (pa tudi zadnji!).

Po obroku smo odšli nazaj v skupine. V igralnici, kjer svoje dopoldne preživljajo najmlajši, so bili že vsi pripravljeni za počitek. Otroci so se polegli na slamnate podlage, narejene iz bambusa. Približno 30 otrok se je stiskalo na treh takšnih podlagah. Vsi so morali ležati na levem boku, niso se smeli premakniti, saj jih je v nasprotnem primeru vzgojiteljica takoj opozorila. Če kateri od otrok ni ležal pravilno, ga je vzgojiteljica dvignila in ga s silo premaknila. Tako so otroci stisnjeni kot sardelice spali 45 minut.

Po počitku so vstali in vsi na enkrat odšli na stranišče. Seveda so stranišča umazana, brez izplakovanja, toaletnega papirja pa očitno ne uporabljajo. Po opravljeni potrebi so si roke umili tako, da so si vsi splaknili roke v vedru ne ravno čiste vode.

Do dvanajstih so se otroci igrali. Nekaj deklic se je igralo z igračami (ki so bile že čisto uničene), ostali pa so potiskali neko zadevo in hodili drug za drugim. Ko sem vse to videla, sem bila kar malo obupana, saj sem mislila, da bo tako vsak dan.

A z novim dnevom pridejo tudi nove priložnosti, novi izzivi in nova doživetja. Spoznala sem, da vsako dejavnost v vrtcu spremljata petje in ples. Že sam jutranji pozdrav je zanimiv. Pred malico je kakšna dejavnost (iz plastelina so naredili kroglice, iz kock sestavljali stolpe), po počitku pa so plesali in se spet igrali s kockami. Skupaj z njimi sem v času odhajanja domov zapela pesmico »Če si srečen« in bila presenečena, kako dobro so se otroci odzvali na moje petje in ploskanje. Otroci v vrtcu nimajo veliko igrac, vendar so s tistimi, ki jih imajo, zelo zadovoljni. Na začetku sem mislila, kako grozno bo tukaj, zdaj pa komaj čakam, da ponovno stopim med male otročke in jih naučim kakšno novo stvar ...

Novi delovni teden

— MARKO SUHOVERŠNIK

Drugi delovni teden smo začeli vsak po svoje: v vrtcu, pri učnih urah, na igrišču in v bolnišnici. Pa ne se ustrašit, nihče od prostovoljcev ni zbolel, temveč sta Kristina in Jana s pomočjo Karmen zagrizli v svoj (bodoči) poklic zdravnic in dve puncici odpeljali na pregled v lokalno bolnišnico.

Nazaj grede smo pobrali še »sina« od Karmen. Fant brez staršev živi na ulici ali pri sošolcih in ker ga že nekaj časa ni bilo v šolo, se je Karmen pozanimala, kje bi lahko bil ter ga našla pri sošolcu. Ko sta se vrnila k džipu, je vzkliknil, da mu je začelo srce hitreje biti, ker se bo prvič peljal s tolikimi belci na kupu!

V polnem internatu z nizkimi higienskimi standardi se hitro razširjajo razne nalezljive bolezni, infekcije, male živalce in še kaj. Če pa se vse perilo pere na roke v mrzli vodi ali pa v edinem pralnem stroju, ki dela samo do 40 stopinj Celzija, potem res ni pomoči.

Naši zdravnici sta odprli kar malo ambulantno, pred katero so se zdrenjale skoraj vse punce: ene zaradi resnih bolezni, druge pa kar tako, ker se jim pregled očitno zdi imeniten ... Kakšno kričanje je bilo šele pri Karmen v frizerskem salonu, kjer je ropotajoča *mašinca* pela in ogolila vse glave, ki so se znašle v njeni bližini ...

V vrtcu nič novega, izkušnje Eve in Mateje se nabirajo, Pavel je animator na igrišču od jutra do večera in uči zdaj podaje, zdaj mete, zdaj driblanje ...

Pestro in veselo je.

Kje si, Soila?

— MAJA ŽIBERT

Teden bivanja v Namaachi je za nami. Zgodilo se je toliko stvari, da imam občutek, da smo tukaj že cel mesec. In po enem tednu bi se spodobilo, da končno spregovorim z vsemi dekleti. Če že ne vprašam vsako, kako je bilo v šoli, kako se počuti, kako kaj njene prijateljice in kaj vse počne v prostem času, pa se potrudim, da vsako vsaj ogovorim ter jo pozdravim. Mislim, da puncam to veliko pomeni, saj drugače nimajo nikogar, ki bi jih to vprašal, razen redkih prijateljic. Kako z veseljem pripovedujejo dogodivščine iz šole!

Nekoga pa pogrešam. Kje si, Soila? Tista mala triletnica, majhne rjave očke, ki se skrivajo za kako izmed starejših punc in tisti prisrčen nasmešek, ko nimaš možnosti, da ti ne bi pogrel srce. Sedaj pa je nikjer ne najdem. José, Soilin oče, je Perujčan. Pred nekaj leti je prišel v Mozambik in se tu zaljubil. Rodila se je hčerkica Soila. Tu ni tako neobičajno, da žene med porodom umrejo. Isto se je zgodilo Soilini mami. Na Joséjevo nesrečo ga družina njegove žene nikakor ni in ni mogla sprejeti. Menda predvsem zato, ker je tujec. In kako jim je šlo v nos, ko je Soila ostala pri njem! A ostala sta brez strehe nad glavo.

Sestre salezijanke so opazile njun položaj, zato so ju sprejele medse vsaj za toliko časa, da najdeta drugo alternativo. In je minilo leto, pa še drugo leto. Soila se je z vsemi tukaj dobro ujela, hodila je v vrtec, bila je zelo razigrana in tudi sestre so jo vzele že čisto za svojo. José je dobil službo v misijonskem centu kot hišnik. Dela mu res ni nikoli zmanjkalo, saj so tu še kar nekaj let za nami, kar se tiče tehnološkega napredka.

Nekega dne, ko je umrl nekdo od sorodnikov pokojne Joséjeve žene, sta skupaj odšla na pogreb. Bili so sredi ceremonije, ko je José za trenutek izpustil roko hčere, jo pustil samo, da stoji poleg njegovih nog. Pa se je zgodilo tisto, kar najverjetneje še danes zelo obžaluje. Ugrabili so mu hči. Ko je pogledal dol predse, Soile ni bilo več. Niso potrebovali veliko časa, da bi ugotovili, kje

je. Bila je pri družini pokojne žene. In kaj sedaj? José je dobro vedel, da tja nima vstopa.

Hvala tukajšnjim sestram, ki so zopet posredovale. *Irmã* Maria de Graça je tisti filozof, ki zna z besedami. Na obisku pri sorodnikih je zvito pripovedovala, da je počitnic že konec, da so se punce že vrnile v internat in da je čas, da se skupnosti pridruži tudi Soila. Prvi izmed pričakovanih odgovorov je bil, da ne vedo, zakaj govori o Soili in da tudi oni ne vedo, kje bi lahko bila.

Zato je naslednjič srečo poizkusila Karmen. José je za vsak obisk pri tisti družini pripravil kakšne dobrote z izgovorom, da so za družino, v srcu pa je vsakič vse izročil Soili. Po vseh neuspehih poizkusih je posredovala tudi policija. Sprva domača, namaaška, pa spet ni bilo uspeha, saj tu deluje sistem zvez in poznanstev. Nato je prišla policija iz Maputa, ki je stvari izpeljala, kot se spodobi. Družina je morala Soilo izročiti Joséju. Naslednja dva tedna sta živela v Centru pri sestrah. Dva dolga tedna, saj so Joséja vmes večkrat napadli, večkrat so ga izsiljevali in mu grozili.

Šlo je tako daleč, da sta se morala s Soilo odseliti. Danes živita približno 2500 kilometrov severneje, v Namaachi pa je o tem nekako prepovedano govoriti, ker so tudi *irmo* Mario de Graço in Karmen že nagovarjali, naj izdata kakšne nove informacije o nji. Znano je le to, da z očetom ne živita skupaj. José dela cele dneve, menda pa se je našla neka družina, kjer ima Soila streho nad glavo in srčno upam, da tudi ljubečo roko ter nežen pogled, ki ji pove, da je vredna ljubezni in zaupanja, ki ju je še lani prejemale tu v Centru pri sestrah.

Soila, upam da boš z leti spoznala, da je oče ravnal pravilno, da mu ne boš nikoli zamerila njegovega vedenja in veliko sreče in blagoslova, kjerkoli se boš nahajala.

Kako smo nabavljali barve

— MARKO SUHOVERŠNIK

Res nimam namena nikogar opravljati, najmanj prizadevnih misijonarjev, ki se razdajajo, še manj koga kritizirati, saj nimam te pravice, ker lahko le daleč opazujem naprežanje tukajšnjih sester za dobrobit domačinov. A spoznavam, da je res samo Bog tisti, ki deluje, ker je delo človeka za Božje kraljestvo velikokrat strel v prazno. Priznam najprej zase ...

Po nekajdnevnem dogovarjanju smo se danes odpravili v Maputo po nakupih. Karmen in Katarina namreč že nekaj časa kujeta načrte in pridno zbirata sredstva, da bi uredili otroško igrišče oz. igrala za tukajšnja dekleta v internatu. Karmen se je to namenila izpeljati v času našega bivanja v Namaachi, da bomo lahko naredili tudi kaj konkretnega. Tako smo se Karmen, Katarina, *irmā* Dolorinda, šofer Nelson in moja malenkost pod vodstvom prej imenovane sestre ravnateljice odpravili po nakup barv, orodja za pleskanje ter ostalih pripomočkov za otroška igrala.

Sestra nas je poznavalsko odpeljala do posebne trgovine, založene z barvami, kjer smo se pozanimali, kako je z zalogami in začeli z nabavo. S Pavlom sva pred tem izmerila vsa igrišča, nato pa je izračunal vse površine črt za dve odbojcarski, nogometno in košarkaško igrišče. Seveda je nabralo skoraj 1.500 metrov črt, a tako pač je ... V trgovini so nam izračunali še količino barv na dolžino črt, dodali smo še barve za kovino, čopiče, ščetke in smirkov papir ...

Ko smo dobili predračun, nas je kap! Pravzaprav je kap Karmen, Katarina pa je dodala, da takega zneska ne bomo metali na igrišče, ker so potrebe kje drugje večje. Takoj smo oklestili vse mogoče in nazadnje kupili 10 litrov bele in 3 litre rumene barve ter eno ščetko in en čopič za skoraj 18.000 mozambiških metikalov (približno 400 €)!

Vse lepo in prav, če nas *irmā* Dolorinda ne bi popeljala po meni že od lani znani poti ob maputski obali do velikega nakupovalnega središča, kjer smo kanili kupiti kruh in sir za malico. To smo tudi storili, a glej ga zlomka, v tem

nakupovalnem središču so imeli tudi barve! Za vse površine! Za zunanjo in notranjo uporabo! V 20 litrskih posodah! Za samo 1.300 Mtk (približno 31 €)! Karmen je ponovno kap, Katarina pa ni zdržala, da ne bi že pred blagajno *irmi* Dolorindi povedala svoje ... Sestra se je opravičila in dodala, da ima pač poznane v tisti slavni trgovini z barvami, kjer kupujejo le ljudje, ki delajo v javnih službah ...

Na poti domov smo se ustavili še v inšpektorialni hiši sester salezijank, kjer smo pustili *irmo* Dolorindo (pa ne zaradi jeze, da ne bo pomote). Tu smo se srečali tudi z nekdanjo namaaško ravnateljico *irmo* Orsolino, ki se je ravno kar vrnila z dopusta v rodni Italiji, nato pa smo jo sami mahnili proti domu. Ustavili smo še na dveh koncih: najprej v neki avtomobilski delavnici, kamor nas je prav tako napotila *irmā* Dolorinda in kjer je Karmen, po mesecih prošenj tukajšnji ekonomi *irmi* Roseti, v treh minutah dobila gume za otroška igrala.

Črna mozambiška *Laurentina* se je na poti domov prav prilegla, čeprav sva jo morala z Nelsonom na vsakem ovinku skriti pod sedeža, saj je policistov na cesti dobesedno kar mrgolelo. Tudi tukaj namreč velja strogi zakon o prepovedi pitja alkohola. A eno pivo po takem dnevu ...

Kmalu smo dobili odgovor na množico policajev: iz Namaache se je menda vračal sam predsednik in to smo tudi krepko občutili. Ko se v Mozambiku predsednik kam pelje, se mora cesta popolnoma izprazniti! Najprej sta se peljala dva uniformirana policista na motorjih, ki sta mahala na vse strani in tako so vsi avtomobili zapeljali s ceste, vključno z našim. Nato se je zvrstila kolona vseh mogočih avtomobilov v spremstvu policistov in rešilnega avtomobila. Ko smo se spet vrnili na cesto, so pridrveli še gasilci, čez nekaj časa spet policisti in celo oklepnik ... Ti zadnji so verjetno zamudili povorko in se je kolona pretrgala ... V Maputu smo občutili vroče poletje, domov pa smo se vrnili v dežju in megli, ki se je razprostrla po namaaških holmih ...

Da ne bo pomote: vsa čast *irmi* Dolorindi, da v 82. letu prenavlja namaaško ustanovo, a Bog ne daj, da bi še kdaj šli z njo po nakupih ...

Se zgodi

— JANA HERMAVS

Ae bi lahko govorila, bi globoko zajela sapo in pripovedovala ure in ure, čeprav sem tu šele dober teden ... Tako pa sem – kot se mi to običajno zgodi, ko drastično spremenim okolje – ostala brez glasu. Sedim pred računalnikom in si nad tipkovnico lomim prste upajoč, da bom lahko iz vseh vtisov in dogodkov oblikovala neko smiselno podobo.

Najprej komentar glede naše poti: s kombijem je šlo odlično do Verone, tam zastoj, ker je nekomu uspelo prevrniti glaževino. Zamudili smo se toliko, da na letališču ni bilo nobene gneče več. Komaj smo se vsi zvrstili na stranišče, že smo morali na letalo. Z Matejo sva sedeli skupaj. Sedež na moji drugi strani prazen, pred nama in za nama tudi. Sva že vse izračunali, kako bova zasedli vsaka svojo vrsto v ležečem položaju, če v Rimu, kjer se je letalo ustavilo za *tehnični* postanek, ne bi prisedlo cca. 100 potnikov. Sedaj za nama sedijo neki Italijani in Španci, pred nama *naduvani* mladinci neznanega izvora, a prav gotovo z rodovnikom in polno škatlo uspaval, na sedežu zraven mene pa ... visoko rasel, skrbno izklesan in na moč galanten (temen) Afričan. Ima tako dolge noge, da mu kolena štrlijo še na mojo stran sedeža. Rada bi si ga temeljito ogledala, pa me je sram.

Z Matejo ugotoviva, da ne bo nič z ležečim položajem, zato se zadovoljiva s sedečim in se trudiva zaspati. Je nekako šlo, ob 1h zjutraj pa nas zbudijo eksotične stewardese s kričečo roza šminko in nam postrežejo z večerjo. Tudi prav, hrane se res ne bom branila po celem dnevu sendvičev.

V Addis Abebi smo se presedli. Letališče je bolj podobno begunskemu centru kot letališču. S stropa kaplja, posledično so na tleh lužice, ki očitno motijo samo mene, medtem ko že tretjič po isti trasi iščem wc. Končno najdem vrsto žensk in predpostavljam, da mora biti tam stranišče. In je. Joy! Tu je vse! Vse! Od norih Angležinj, ki si upajo s tisto vodo umivat obraz in zobe; črnskih žensk vseh starosti, odtenkov, velikosti in oblik; starih turistk, ki si že od leta

1975 niso posodobile garderobe; urin v skoraj vseh agregatnih stanjih; vsi ogabni mikroorganizmi, vključno z bakterijami in virusi, pa seveda tudi tisti paraziti, ki domujejo v *gatah*.

Vrnem se nazaj na terminal, tam že čakirajo za na letalo. Pa se ustavi, ker *crkne* računalnik. Menjaj vrsto. Prav. Čakaj. Prav. (Medtem jim uspe popraviti računalnik – super!) Menjaj vrsto. Prav. Še malo čakaj. Tudi prav. Potem nas z avtobusom zapeljejo do letala. Ves čas me je strah, da se mi bo na kolena zvrnil kakšen Indijec ali Kitajec, pa se mi na srečo ne in to je razlog za veselje. Še bolj sem vesela, ko ugotovim, da nihče izmed njih ne sedi na sedežu poleg mene. Spet sediva skupaj z Matejo in ugibava, kdo bo najin sosed. Spet je Afričan. Tokrat tisti ta pravi, z vonjem vred. Vonja ne znam opisat, ampak je tisti pristni ... Predstavljam si, da imaš takšen vonj, če se umiješ dvakrat na leto, če je treba ali ne.

Srečno pristanemo, zato lahko začnemo v miru skrbeti, kako bomo naše kovčke, polne mejno legalnih stvari, spravili čez carino. Takšna sreča spremlja samo norce in bedake, zato menim, da bi morala naša odprava malo premisliti, kaj od tega smo. Zamislite si: od vseh spornih kovčkov so odprli točno tiste, ki so vsebovali najmanj »ilegalnih« stvari. Hvala Bogu. Še največje nevšečnosti je imela Maja, ker ji je carinik tako premetel kovček, da ga ni mogla več zapreti, zato sva cariniku kar na licu mesta pripravili predstavo, ker sva obe skakali po kovčku in tlačili, potiskali ter prosili zadrge, naj se vendarle že zaprejo. Sicer pa se da čez carino tudi tako, kot so šli Kitajci. Za neko oranžno škaflo so cariniku v roko stisnili 1.000 metikalov, pa jih je pustil mimo.

Zunaj sta nas pričakali s. Zvonka in s. Roseta. Nabašemo se v avtomobila. Tisti s s. Zvonko naravnost v Namaacho, mi v Rosetinem avtu pa smo obiskali še banko, kjer se je sestra namenila dvigniti denar. V prvi banki ne gre, ker jim ga je zmanjkalo. Gremo v drugo banko, ki je boljše vrste, tam dobimo denar, potem pa na pot proti Namaachi.

Ah! Na tukajšnjih ulicah je vse tako drugače. Ulice in ceste so drugačne, domovanja drugačna, ljudje, navade, pravila in duh drugačen. Kakšen? Odvisno, kdo in kako gleda. Vsak se mora po svoje odločiti, če in kako bo sprejel to drugačnost ter kako jo bo vrednotil. Primer: po cesti gredo mati in dva

otroka. Mati se ustavi, se razkorači, privzdigne krilo, rahlo upogne kolena, se polula, spusti krilo in nadaljujejo pot.

Iz mesta v predmestje, dalje na podeželje, kjer v savanski goščavi oprezam za slonom ali žirafu ali vsaj opico ... mrači se že in sonce kot žoga skače s hribov v doline. Utrujena sem, pa je ura šele nekaj čez peto popoldne. Ko prispemo v zavod in izstopimo iz avta, se na nas zgrne črn oblak prahu in otrok, ki brez vsakega pomisleka ali zadrege planejo na vsakogar, ga objamejo, vlečejo za obleke, lase in neusmiljeno kričijo svoja imena v upanju, da si jih boš zapomnil. Ne bo šlo. Tema je, ne vidim obrazov, vsi se mi zdijo identični: beli zobje, bleščeče oči in tanka telesca, oblečena v bolj ali manj izrabljene cunje.

Ko nas vsaj za silo spustijo iz rok, pograbijo naše kovčke in jih odnesejo v hišo, v kateri prebivamo. Tam se razpakiramo, potem pa gremo na večerjo. Za nas kuhajo posebej – za vsak slučaj. Zmeraj zelenjavna juha, riž ali krompir ali testenine, nekaj malega mesa, zelje ali fižol in solata. Za raznolikost hrane je poskrbljeno tako, da nam v zelenjavno juho včasih namesto riža zakuhajo makarone ali krompir, solato (zeleno solato in nastrgano korenje) pa nam naložijo na pladenj vsakič na drugačen način. Za sladico so banane ali papaja.

Takole. Moj čas je potekel. So me že prišle iskat punce, da jim oskrbim rane in kožne bolezni, ki sva jih tukaj s Kristino našle v izobilju ...

»Pri štrku«

— PAVEL KOROS

Prvi put sam je vidio u Bosni, stajala je tako mirno, spokojno, na nekoj plitkoj rijeci. Drugi put je to bio simbol kafića u sklopu Centra u Veržej, gdje sam se posledni put ognezdio prije nego što sam krenuo za drugi kontinent. Zvao se »Pri štrku«. Na početak nisam obratio pažnju ali posle mi je bilo jasno.

Prije nego što sam krenuo za Afriku, dobio sam nabolji mogući savjet: »Ne ideš tamo da bi se prosvetlio, pronašao rešenje za neke svoje probleme, promjenio Afriku, nego ideš da pomogneš kako god bude potrebno. Tako da ako imaš što da riješiš, riješi prije nego što kreneš.« A i ovaj je bio na mjestu: »Nemojte ići s ciljem da uradite velike stvari, nego da uradite male stvari ali sa srcem.«

Krenuo sam s nikakvim očekivanjem, najbolje je tako. Jer na kraju ne možeš se razočarat. Za sada imam mnogo toga da kažem, a nije ni prošlo ni pola od cjelokupnog vremena. Boravak bez tehnologije mi nije tako teško pao. Čak sam se navikao, kad sam slobodan slušam muziku a to je uglavnom pred spavanje jer nekako je ljepše u društvu djece pričati, i ako oni ne razumiju moj jezik a ja ne pričam portugalski i nije problem. Na kraju se nekako sporazumijemo.

Djeca u Africi tj ovdje u Namaachi su skoro kao sva djeca. Razlika je da ne trebaju im skupocjene igračke ili mobilni telefoni ili igrice za kompjuter da bi se lijepo proveli. Sve što zahtjevaju od mene je da im zapamtim ime: Ortencija, Sandra, Nejt, Rita, Marilje, Alisi, Marija, Telma, Rosalia i kad ne bih iz prve pogodio njihovo ime sa malom tugom u očima mi kažu ime i sa nadom da ću ga zapamtiti sledećeg puta kad me budu pitale Tereza, Mininja, Zadj, Anžela a ima ih tako mnogo. Još ih nisam sve zapamtio ali ima kad, i na dodatnim časovima da im se potpišem na svesku, ruku ... Tako malo za srećna lica, malo sporta, nije važno koji važno je da se igra, a kad počnu da trče ne

staju dok ne naidje vrijeme za ručak ili večeru.

Što se tiče vaspitanja ima svadja ali samo riječima i čim postane ozbiljno odma počnu da se izvijnjavaju jedan drugom. Očekivao sam da će prve riječi na portugalskom bit one bezobrazne ali ipak to su bile *obrigado* i *desculpa*, a još impresivnije da najbezobraznija riječ koju Mozambičani koriste je *suka* što znači bježi ili makse.

Nego da stavim tačku za sad i da objasnim početak i završim priču, treći put sam je vidjeo dok mi je Marko pokazivao Veržej, ognijezdila se na jednom stubu ulične rasyjete. Štrk na slovensko ili roda na našem jeziku. Tu mi je Marko rekao nešto više o toj ptici: »Ona traži savršeno mjesto za gnijezdo i traži a kad ga nađe ognijezdi se i svake godine se vraća na to mjesto, odmori i sprema se za put ili donosi u svijet mlade rode i tako to u spirali koje ide na bolje.« I kakve veze imaju ovi utisci iz Afrike s rodom? Pa mogu reći da još nisam video ni jedno gnijezdo rode u Africi a tako je lijepo mjesto. Možda ipak kad sekrenem put kuće da će ostat jedno gnijezdo, spremno za sledeću posjetu ...

Polovička

— MARKO SUHOVERŠNIK

Nedeljsko popoldne drugega tedna v Namaachi. Končuje se zanimiv vikend, pester in zelo razgiban. Evangelij današnje nedelje nam predstavi priliko o usmiljenem Samarijanu, ki pomaga pretepecu na cesti ... vsaj pri današnji maši je salezijanski magister novincev *don Piccoli* pristno, živahno in na dolgo razložil slednji odlomek: mimo pride duhovnik (magister) in gre mimo; pretepenca vidi tudi novinec (salezijanski kandidat) ter ga pomiluje; na cesti ob Zavodu Marije Pomočnice, kjer se je zločin zgodil, ga opazi protestant, ga naloži v avto ter zapelje do bolnice na vrhu hriba, plača vso oskrbo in ko se vrne iz Svazija, bo doplačal še ostalo, kar bo potrebno ... Mislim, da komentar aktualizacije evangelija ni potreben, ne za tukajšnje okolje, pa tudi za naše doma ne!

Mineva polovica našega prostovoljskega bivanja v mozambiški Namaachi. Nočem hvaliti, a zadovoljno lahko potrdim, da so letošnji prostovoljci več kot odlični. (Vsaj z mojega vidika.) Mogoče sem se bal za Matejo in Kristino, ki imata svoj specifičen karakter, a ponižno priznam, da sem se motil. Bal sem se, kako se bo vživel Pavel iz Črne Gore, ker je pač Črnogorec, a moram svoje predsodke opustiti. Vem, nihče ni popoln, najmanj jaz sam, a tako zagnanih, vedno in povsod prisotnih prostovoljcev pri vseh dejavnostih in prostem času v svoji kratki zgodovini še nisem imel. Več pa ne bom hvalil, da ne bo kaj narobe ...

Seveda se s tem ne strinjajo vsi. Včeraj je pristopila ravnateljica *irmā* Dorinda in mi naložila par krepkih. Priznam, pretiravam. Niso bile krepke, le kakšna skrb se vedno najde. Sestre se čutijo odgovorne za nas, zato jih pač skrbi, če se gremo kopat na slapove ali odidemo zvečer na kakšno pivo. Sestre so sestre, jaz sem salezijanec, a mladi prostovoljci so kot vsi ostali mladi tega sveta, le da del svojega časa preživljajo drugače. Zato še niso nune in ne salezijanci. In bolj ko jih omejujemo, slabši smo v njihovih očeh. S tem ne

mislim, da meje ne obstajajo, a je velika razlika med bodečo žico ali zeleno ograjo ... In nenehni boj med dobrim in zlim me utruja. Boj med sistemom in spremembami me teži. Vedno bolj in bolj ... Kako izstopiti iz sistema, ki me je naredil takega kot sem, me izoblikoval, da bi pričeval v tem svetu, ne v »sistemskem« svetu ...

Da ne bom preveč filozofiral, se rajši spomnim včerajšnjega popoldneva. *Macuacua*, kraj na koncu sveta, za katerega sem lani dejal, da ga še obiščem. In včerajšnji popoldne smo se odpeljali na planjavo, zaraslo s savansko travo in s tu pa tam kakšnim bolj ali manj suhim drevesom ter kolibo v bližini. Kraj, ki izumira. Maja je dejala, da je to kraj, kjer ljudje Živijo. Živijo z veliko začetnico. In nič drugega. Ker dejansko ni nič drugega. Na prste prešteti odrasli in nekaj več otrok z iskričnimi očmi in nenehnimi pogledi ob obisku belcev. Kot prošnja v Svetem pismu: zaradi enega pravičnega naj Bog prizanese temu kraju ... Zame ostaja najlepši kraj, ker se nima s čim ponášati ...

Tudi sobotni večer je bil v znamenju skorajšnje prekršitve, čeprav smo dobili vsa dovoljenja za večerni izhod. Ne mislim, da je treba žurirati do onemoglosti ali se paziti vsake sapice, ki v teh krajih pišne skozi razbito okno, vendar pa si ne moremo zatiskati oči, da se današnji mladi povezujejo, vključno s prostovoljci, na drugačen način. Povezuje jih glasba, ples in pijača. Uf, boste porekli, tri stopnice pekla ... Ja ljubi Bog, koliko pa jih še dobimo na limanice klečanja v cerkvi?! Klečanje v cerkvi je lahko tretja ali četrta stopnja, ko mladi spoznajo vrednost Božje prisotnosti. A začetek je v današnji realnosti: to pa so kraji, kjer se mladi družijo. Obrobni mladi, izgubljeni mladi, zapuščeni mladi, ne tisti mladi, ki jih imamo ovite v vato in skrbno negovane ali ki so že formirani in je delo z njimi čudovito ...

Tukaj ni nič drugače. Mladi Namaašani (ne pozabimo, da so Afričani) gredo v sobotah zvečer ven, v barake z glasno muziko, na ples, na razmajan biljard, na pivo, ki si ga zaradi pomanjkanja delijo ne na pol, temveč na četrto. Bližina meje pa omogoča omamo v obliki bolj ali manj kvalitetne trave ...

Taka je tukajšnja realnost. Dobra in slaba. In ne vidim razloga, da prostovoljci, polnoletni in samostojni, ne bi smeli »pričevati« v teh okoljih. Pričevati sem dal v narekovaj, ker ne gre v prvi vrsti za Božje pričevanje, temveč za človeško,

mladinsko pričevanje. Prostovoljci so taki kot vsi mladi, a s svojim delom in razdajanjem za druge so velik vprašaj ali klicaj med tukajšnjimi mladimi, da se splača vlagati v soljudi, da spoznajo, od kod njihova moč. Mladi v teh okolji spoznavajo prijatelje, ideje, idole, če hočete. In kakšne bodo spoznali, če nas v teh okoljih ne bo? Če pa se sol pokvari, kdo jo bo solil ...

Že sveti Avguštin je dejal nekaj v tem stilu: barbari uničujejo rimsko kulturo, a sprejeti njihov način življenja in vedenja pomeni ponižati sebe, toda prines-ti Kristusa mednje, da jih prekvasi ... No, tega tako ni rekel, mogoče mislil, mogoče pa se celo motim (preverite v filmu *Sveti Avguštin*).

Spet filozofiram ... Vsi smo preživeli in danes so vsi prostovoljci na rednem delu med dekleti internata in mladimi v oratoriju. V prej omenjeni pridigi današnje jutranje maše je magister novincev naštel vseh sedem zakramentov in še enega za povrh: sveta nevednost ... Ne bom več dolgovezil, temveč se spomnil na tisti skriti blagoslov, ki nam ga je dal Peter ob odhodu z Rakov-nika. Najbrž ne bi bil tako učinkovit, če bi ga naredili slovesnega, vsem nav-zočega ... Ali pač?

Spet se dogaja

— JANA HERNAVS

Danes je ponedeljek, 15. julij, in za nami je že polovica naše avanture v Mozambiku. Toliko se je že zgodilo, da sploh ne morem in tudi nimam namena opisovati, itak nikogar ne zanima, kakšni ljudje so tukaj, kaj nosijo v srcu, kaj v glavi in kaj na sebi. Prepričana sem tudi, da nikogar ne zanima, kaj se dogaja z nami – prostovoljci, ki, kot je lepo zapisal Marko v enem izmed prejšnjih prispevkov, sklepamo nova poznanstva, prijateljstva in vezi, ki so preveč kompleksna, da bi jim dala ime. Vem, da je čisto odveč pripovedovati, kaj delamo med tukajšnjimi otroci, kako so nas sprejeli, kako smo jih vzljubili. Prav tako je odveč pripoved o najmanjših in najmlajših, skoraj sirotah, ki ne poznajo starševske ali bratske ljubezni, le trdo roko in disciplino, ki je včasih hladnejša in bolj boleča kot klobuta.

A če vas ne zanima, bom pripovedovala sebi, za poznejši čas, ko bom spet v mali Sloveniji gulila knjige in ignorirala slovenski strup in ignoranco.

Tukaj so ljudje takšni, kot so bili ustvarjeni – preprosti, neposredni in konkretni. Afrika resnično je zibelka življenja. Če Evropejcu vzameš službo, denar, hišo in status, bo izumrl, medtem ko Afričan ne potrebuje drugega kot ljubezen in pripadnost. Vsakič znova me navduši, kako znajo povedati vse, kar jim leži na duši in prositi ali zahtevati tisto, česar si želijo, pa tudi vzeti brez vprašanja ali dovoljenja. Pa vendar nihče nikomur ne zameri in ne očita, ker imajo te stvari tukaj nekakšen nerazložljiv naraven potek, ki ga ne more ovirati niti razum niti dostojanstvo. V sebi ti ljudje nosijo pristnost, ki jo sedaj prvič vidim in okušam – neprecenljivo. In prvič me ni strah ljudi.

Kar se prostovoljcev tiče, bom pisala s svojega vidika, ker vem, da imajo drugi drugačnega in nočem posploševati. Res hodimo ven kar pogosto, res se družimo z domačini, ki so tako kot mi željni pestre, raznovrstne in razigrane družbe, novih poznanstev in prijateljstev. Res spijemo kozarec ali dva in res plešemo in če je to pot v pekel, potem grem raje iskreno tja, kot s klečanjem hinavsko v nebesa. Z mano se dogaja ... metamorfoza. Živela sem v blodnji,

da sem izoblikovana osebnost, ki ne potrebuje drugega kot malce izobrazbe in sreče v življenju, pa bom lepo živel. Pomota. Sramota, da mora človek tako daleč, da pride nazaj, ampak mi ni žal, da sem šla. Sramota, da ti ljudje, ki jih ne poznaš, pokažejo, kdo v resnici si, bližnji pa o tebi slikajo impresi-onistične slike – lepe, a motne. Počnem stvari, ki si jih prej nisem znala niti predstavljati, ker ... Ker sem mislila, da jih nisem vredna. Prvič me ni strah sebe.

Ljubezen. Zdi se, da je to resnični odgovor na vse. Tukaj se z otroci igram družino. Jaz sem mama, oni so otroci, vsak hoče v naročje, da svojo glavo nasloni na moje prsi in mi ovije roke okoli vratu, da ga pobožam dvakrat po glavi, poljubim na lice, potem pa ga spustim iz naročja na prostrano igrišče. Starejše punce se radi pogovarjajo. Predvsem o fantih, pa zaljubljenosti, sanjah o prihodnosti ... Rade se učijo. Vzamejo vse, kar jim lahko ponudiš in to s takim veseljem, navdušenjem in hvaležnostjo, da se ti milo stori pri srcu in jih naučiš še več, kolikor dejansko znaš sam. Ne vem, od kje črpam. Razla-gam jim matematiko, pa je nisem nikoli znala niti marala. Učim jih glasbeno teorijo in igranje klavirja – dve stvari, ki sta se mi vedno zdeli preveč skriv-nostni in zahtevni, da bi jih kdaj obvladala. Žgečkam jih po trebuščkih, ki so kot veliki baloni, pripeti na njihova telesca, za katere sumim, da so polni glist.

Lovim se z njimi tako dolgo, dokler od utrujenosti ne popadamo po tleh, potem pa z dlanmi, prislonjenimi tesno na prsni koš, ugotavljamo, kako hitro nam bije srce. Po večerji jim s Kristino deliva tablete. Poleg tablet se da dobiti tudi objem za lahko noč – večina vzame oboje.

No, zdaj pa še naš urnik za naslednja dva tedna: vsak dan molimo rožni venec skupaj s puncami in vsaj eno sestro. Vsako nedeljo gremo k sveti maši, ki traja najmanj dve uri z nazorno ter nedvoumno razlago in s prikazom prvega in drugega berila ter evangelija. Za vsakogar je vsak dan na voljo sveta maša, ki tudi traja najmanj eno uro. Molimo čisto vsak dan – pri vsakem obroku in kot že rečeno, zvečer s puncami, potem pa še vmes po potrebah in namenih. Telesno se obnavljamo predvsem ob večerih, ko si z »razkuževanjem želodca« izperemo tudi strupe, ki so se v nas nabrali čez dan ali čez teden, mesec, leto ... Da ne bo pomote: večeri potekajo tako, da se večina od nas umije – telo in zobe, potem pa gre spat, da se zjutraj zbudi pripravljen na izzive novega dne. Poslanica, ki jo poslušamo vsako jutro, sicer ni od papeža, je pa lepa in pristrčna: »*Bom dia crianças! Bom dia titia!*« In to je vse, kar potrebujem. Ostalo moram vložiti sama. Svoj trud, svoje delo, svojo predanost, svoj čas, svojo vero, svojo voljo in svojo ljubezen.

Ena zdravniška

— KRISTINA HOČEVAR

Naša medicinska dejavnost v Namaachi se že počasi izteka, zato je že skrajni čas, da malo strnem dogodke tu v Mozambiku, ki so na tak ali drugačen način povezani z medicino.

Deset dni pred odhodom v Mozambik sva z Jano opravili izpit iz infekcij, tako da sva semkaj prikorakali s še svežim znanjem in zahodno-civilizacijskimi metodami zdravljenja v glavi, a sva se kar hitro morali privaditi na afriški način definiranja in zdravljenja bolezni. O kakšnih *antiseptičnih* postopkih in *asepsi* rajši ne bom razpravljala, se mi zdi, da največ pove naslednja »enačba«: en par rokavic za en poseg pri enem pacientu v Sloveniji, en par rokavic za 40 posegov pri 20 ljudeh v Afriki ...

Najina prva naloga je bila oskrbeti deklince, ki imajo *tinha na cabeça* (*tinea capitis*, po naše glivična okužba lasišča). In ja, kar je tu neka srednje huda okužba, je za nas Evropejce že »socialni primer«, se pravi hudo hudo. In potem sledi razlaganje, da se to ne bo pozdravilo po treh dneh mazanja s čudežno kremico, ampak da zdravljenje vključuje enomesečno jemanje tablet; mazanje s kremo; zaščito lasišča, da se prepreči širjenje; pranje ter steriliziranje pokrival, vzglavnika in boljši higienski nadzor, da se prav tako prepreči širjenje in morebitne ponovitve. No, na koncu sva morali kot kompromis sprejeti *higienski minimum*. To je pač največ, kar je bilo izvedljivo in še sprejemljivo. Torej, tablete + krema + rutke + pranje pokrival.

Na vrsti je bila mala Aninha. Že ob prihodu se nam je zdelo, da ima nekam sumljivo zlepljene lase, po striženju pa so se pokazale rane, iz katerih je veselo tekel gnoj, na zatilju pa povečane bezgavke, da bi jih še slepi videl ... Spet smo se že skoraj prepirali, ali je to za zdravnika ali bo spet šlo s kako kremico. Na koncu smo prišli do zdravnika, ki pa je predpisal napačne antibiotike. Po štirih dneh ni bilo kakega očitnega izboljšanja, tako da smo na zdravniški kontroli (pregled z razdalje dveh metrov, trajanje 30 sekund!) dobili nove an-

tibiotike, tokrat, tudi po moji presoji, pravilne. Po nesrečnem spletu naključij Aninha ni vzela novega antibiotika do popoldneva, zato so stvari postajale že bolj sumljive. Celo popoldne je jokala, v ambulanti je samo tiho čepela in z Jano sva opazili, da se je začela tresti ter prikimavala na vprašanje, ali jo boli glava. Po desetih minutah smo končno našli termometer, ki je deloval in dvakrat namerili več kot 40 stopinj, da je termometer samo piskal *too high*.

Aninha je bila že vsa *somnolentna* in z Jano sva zagnali paniko, ker je bil sum na sepso precejšen (vsaj po kriterijih, ki smo se jih učili). Nato pa pride *irmã* Roseta, tukajšnja sestra, ki je bila v svojih boljših časih medicinska sestra. Aninho je prišla za roke, dejala, da so mrzle in da nima vročine. Svojo trditev je potrdila tako, da je izmerila temperaturo v dimljah z iztegnjeno nogo in termometer je pokazal 37,5 stopinj Celzija. *No comment!* No, z Jano sva še kar težili, razlagali, da bi lahko šlo za sepso, tako da smo se vendarle odpeljali do bolnice. Bilo bolje, če se ne bi. Tam ponoči nimajo niti elektrike, pregled medicinske sestre je spet potekal z razdalje dveh metrov s svetilko. Vse, kar lahko predpišejo, je *paracetamol*. Prosim??? Lahko vsaj vzamete kri, karkoli ... (po najinem bi že *a priori* morala dobiti štiri injekcije glede na stanje na glavi). Ne, kri jemljejo samo ob torkih in četrtnih. Če bi to želeli, moramo priti takrat ... Tako sva z Jano tisto noč dežurali pri Aninhi, dali smo ji paracetamol, ponoči še enkrat, takoj tudi antibiotike ...

Zjutraj je že bila kot *rož'ca*, igrala se je, smejala ... do danes se podoben »napad« še ni ponovil, *diferencialka* je seveda tudi malarija, kaj pa vem. Ali pa jo tako prebolevajo domačini? Ne vem. Trenutno je še živa, kraste se zdaj ob pravem antibiotiku pospešeno sušijo, upam samo, da ji bodo še kdaj zrastle lasje. Za dezinfekcijo lasišča nama je *irmã* Roseta prinesla *Savlon*, oranžno razkužilo za površine (ki se po navodilih razredči 1 : 10), s pojasnilom, da se nerazredčeno zlije po glavi in vseh drugih ranah ...

Pacientk je še veliko. Prvi večer je prišla skupina petih deklet, vse s *sarno*. Kaj je to? Nekaj, kar očitno zelo srbi, saj so se vse praskale (en slovar prevaja s srbečica, drugi z garje). Pogledava prvo – na gosto temno rjavih *plakov*, največ pod pazduho in v dimljah, kjer se je začelo. Šolski primer *tineae corporis* pri črncu. Vse ostale so imele podobno težavo, le v malo blažji obliki. Prva se (je) zelo nerada umiva, vse pa se družijo, igrajo in so stalno na kupu ... Še ena

s tako imenovano »*mycosse*« (spet neke glivice) v obliki trikotnika na zgornjem delu hrbta. Zdravimo že kake 3 dni, ko se Jana, ne vem zakaj, spravi tisti del kože pred mazanjem z kremico obrisat z *baby* robčkom. Slavna, čudna, plazilčevi koži podobna *mikoza* se je izkazala za že ne vem koliko časa zažrto *sujidade* (umazanijo), za katero si porabil štiri *baby* robčke, da si očistil 10 kvadratnih centimetrov. *Imagine that!*

Potem so tu rane – namerne in nenamerne, stare in sveže, gnojne in krvaveče ... Vse vpije, ko je treba rano sčistiti z antiseptikom, potem pa je tako veselje z belo gazo na črni koži ...

Zadnja skupina bolnic so hipohondri(ce). Zdaj že poznajo ta izraz in se samo še smejemo. Punce pridejo so vsak dan z novo bolečino – glava, trebuh, roka, gleženj, rama, noga, vrat ... Ene zahtevajo belo obvezo, za nekatere je dovolj že tri minute pozornosti, pozdrav, objem in so že »zdrave«. Nekatere to bolečino tudi izvrstno zaigrajo. Nikoli ne bom pozabila Sandrinhinih krokodiljih solz zaradi »zlomljene« stegenice, dve minuti po odhodu iz ambulante pa je že divjala po stopnicah in dvorišču.

Če si medicinec, se seveda vedno priključiš odpravi v bolnišnico na drugem koncu Namaache. Afriška bolnica je nekaj posebnega, s posebnim specifičnim vonjem. Pravi zdravnik je po moje eden sam v vsej bolnišnici, vsi ostali so po stopnji izobrazbe nekakšne medicinske sestre oziroma zdravstveni tehniki. Pregledi potekajo z razdalje dveh metrov in trajajo največ dve minuti. Prvo vprašanje je, če si HIV pozitiven ali negativen. Potem se *anamneza* že skoraj konča, od statusa pride v poštev samo *inspekcija*. Potem se že piše recept. Videla sem jih kar nekaj, predpisana zdravila so v 99,9 odstotkih antibiotiki, *diklofenak* in *paracetamol* za bolezn, kot je prešchipnjen prst, otekanje gležnjev z modricami pri 15-letnem dekletu ...

Vsekakor je tale »medicinski« del Mozambika zelo dobrodošla priprava na prihodnjo medicinsko odpravo ... da veš, da črna koža ni bela in da vse, kar je na taki koži, izgleda *mais ou menos* enako. Ti ljudje so čudežno odporni na marsikaj in niso pomehkuženi Evropejci. Biti mora že res hudo, da se odpravijo k zdravniku ... in pred nakupom zdravil pri nas bi bilo dobro tukaj malo testirat učinkovitost le-teh ... Tu so namreč same indijske farmacevtske firme s poceni zdravili. *Pitaj Boga*, koliko je to dejansko učinkovito ...

Tretji dan tretjega tedna *ali* Kako smo čevaljce delili

— MAJA ŽIBERT

Dan je bil dolg in pester. Recimo, da je minil v znamenju hvaležnosti. Močna je ta, ki pravi, da samo človek ni hvaležen za dobroto, ki mu jo nudiš. A ni daleč od resnice.

Pa začnimo na začetku. Danes je bilo drugo jutro, ko sem se zbudila, da me ni zeblo (*beri*: pokrita sem s šestimi odejami). Po zajtrku priprava za pouk angleškega jezika, za tem angleščina s 13 puncami in enim fantom, ki se je že včeraj napovedal, da bo prišel, saj je slišal, da v spodnji učilnici internata nekdo govori angleško. Med nami obstaja interno pravilo, da če se le da, vsi govorimo angleško, pa kljub temu, da je vse malo bolj polomljeno, pa bolje tako, kot pa da nimajo nikogar, ki *would like to talk with them in English*. Na koncu ure pa sem vsem rekla *obrigada*. Zasmeljali so se in odvrnili *hvala tebi*.

Za tem je bilo kosilo. Pri sestrah jemo - ni da ni. Zelenjava na sto in en način, danes pa so k nam priplavale še ribice. Sestre, hvala za ribe - pa ne katerekoli ... jedli smo tuno! Po kosilu smo pomili posodo, eni so odšli *passear em market*, eni smo ostali tukaj v centru, se družili malo s puncami malo z domačini. Prijeten uvod v namaaško popoldne.

Ob treh učna ura kitare z *irmo* Rozalino. Na kar izvem, da dobim novo učenko, *irmo* Aido. Prosim, prosim, prosim, prosim kogarkoli, naj imajo moji učenci kanček več posluha ... ampak bomo zmagali. Vem da bomo, samo upam, da pri baréjih ne bom izgubila živcev. No, in na koncu učne ure zaslišim besedo *obrigada*. Sedaj sem se zasmejala sama in odgovorila hvala vam.

Sedaj pa k besedi o prijetnem namaaškem popoldnevu. Z Markom sva imela misijo razdeljevanja obutve *Kopitarne Sevnica*. Kako naj to razložim? Je to Afrika? Je to sistem, za katerega trije tedni niso dovolj, da bi ga razumel; sem to jaz; je to Bog; je to krivica ali resnica? Nimam pojma. Če kdo ve, prosim, naj me razsvetli.

Irma Dolorinda se je po dekliških spalnicah spravila na neke vrste inventuro, da preveri, kdo vse potrebuje novo obutev. Nato napiše listek, kjer piše: *Irmão, peço sapatos pela meniña (ime punce). Obrigada, irmã Dolorinda.* (Beri: brat, prosim čevlje za punco (ime). Hvala, sestra Dolorinda). S tem listkom punce pristopijo do mene in jaz jim dam čevlje, glede na njihovo velikost noge. Vse lepo in prav, če bi za tem pokazale vsaj kanček hvaležnosti. Kdor pozna obutev *Kopitarne*, ve, da to ni kar *ena* obutev, pa s tem ne mislim delati nikakršne reklame.

S seboj imamo dve vrsti natikačev in dve vrsti sandalov vseh otroških velikosti. Tista, ki je dobila natikače, bi na vsak način želela imeti sandale ter obratno, pa čeprav bi si ob tem morale privoščiti kakšno *Pepelkino metodo*. Če se ni zjokala pri meni, ko si je obuvala nove čevlje, se je zjokala zunaj pri Marku, ko jo je slikal, da bomo imeli vsaj nekaj gradiva, kar bomo lahko kasneje poslali *Kopitarni* za *feedback*.

Punce gredo čez en teden na počitnice. Dobile so večje sandale, kjer je pri prstih za moj mezinec prostora in to samo za to, da jih bodo lahko nosile še kakšen mesec več, kot bi jih sicer. Natalia se je zjokala že pri meni. V vsem

svojem hlinjenju je uspela izustiti še to, da bo prej umrla, preden ji bo noga toliko zrasla, kolikor je bil prevelik sandal v tistem trenutku! Hvala, Natalia.

Sandrinia. Dobila je sandale, ampak je na vsak način želela natikače. Stala je pred vrati poleg Marka toliko časa, da ji je zmanjkalo solz, tako da je na koncu samo še hlinila neke besede v šanagani. Tudi meni je že malo prekipelo. Ta mala si je izmislila še to, da ji je *irmā* Dolorinda rekla, naj zamenja obutev. Pa sva oba s Suhijem vedela, da laže. Zato smo se skupaj odpravili prav k njej. Seveda je imela Sandrinia poleg sebe še dve pajdašici, ki sta ji krili hrbet. Rezultat: *irmā* Dolotinda je pospravila sandale vseh treh in dejala, da jih bodo dobile, ko bo čas za to. Na večernem rožnem vencu me Sandrinia niti pogledala ni. Hvala, Sandrinia.

No, ko so si pri meni obule nove čevlje ter svoje stare ter oguljene odnesle v rokah, je bil njihov obraz povešen, sama pa sem kljub temu nekaj pogrešala. Zato sem dala pobudo. *O? Ob? Obr? Pa še kar nič. Obri? Pa še enkrat obrig?* Zatam so izustile, čisto na tiho in komaj razumljivo: *obrigada*. Zakaj se mi zdi, da drži tudi to, da kdor ni hvaležen v malih stvareh, tudi v velikih nikoli ne bo? Kljub vsemu pa *obrigada, canimambo*, za vse.

Petkovo popoldne s skorajšnjimi nočnimi morami

— MARKO SUHOVERŠNIK

Zgodilo se je marsikaj. V samem vrelišču pred semestrskimi počitnicami gojenke počnejo vse drugo, samo tisto ne, kar bi morale. No, saj ni tako hudo. Še vedno se učijo angleščino, z veseljem hodijo v ambulantno, pa tudi na delavnicah so delavne in zraven pokažejo vse lanske lastnosti ...

V zavodu se pod novim vodstvom dogaja marsikaj novega. Prišli so trije delavci, ki bodo med počitnicami prenovili in uredili toaletne prostore. Prostor za spanje so dobili v »naši« hiši, kjer smo doslej kraljevali Mateja in Eva ter midva s Pajom. Nič posebnega, če se ne bi zgodilo nekaj strašnega, nepredvidljivega, groznega in ne vem kaj še. Vsaj po besedah prostovoljca, ki se mu je to zgodilo.

V naši hiši imamo tudi material za naše delavnice. In zato se večkrat zgodi, da ključ zaokroži med prostovoljci, ki hitijo iskat razne stvari za pripravo ali za same delavnice. Zadnje dni se je prav tako dogajalo, da se je ključavnica vhodnih vrat bolj na trdo odklepala ... In tako se je zgodilo, da je polovica ključa ostala v ključavnici, druga polovica pa v roki. Nič nenavadnega, če med njima ne bi bilo več povezave. Ključ se je zlomil. Vrata zaklenjena, ključavnica zamašena, prostovoljec, katerega greh se lahko pove, ime pa ne, pa v skorajšnjo paniko. Ostali pa v skorajšnji smeh.

Vse skupaj je »strokovno« rešila Katarina, ki je prehitela samo ravnateljico *irmo* Dolorindo in s pinceto uspešno izvlekla ostanek ključa iz ključavnice. Problem je bil torej rešen. Skoraj. Drugi in zadnji ključ za to ključavnico imajo delavci. *Irmā* Dolorinda se je z njimi dogovorila, da si bomo pač izmenjevali ključ, oz. puščali vrata priprta. Če bi že kdo hotel kaj ukrasti, bi to tako lahko storil tudi pri zaklenjenih vratih.

Ker je bil včeraj zadnji dan pouka in ker bo odšlo večina punc iz internata domov, je bila zvečer še slovesna »suha« maša, saj ni bilo napovedanega duhovnika, nato pa slovesna večerja s torto in krajši program za slovo. Nekako smo se poslovili od punc, kapnila je kakšna solzica, vse skupaj pa se je zavleklo tja do desete zvečer in še malo čez.

Prijetno utrujeni, malo otožni, razneženi in ne vem kakšni še, smo se vrnili nazaj do naših dveh hiš. Ko smo v drugi hiši še spili čaj ali pivo ter pokomentirali večer, smo ugotovili, da so vrata prve hiše zaprta, delavci pa spijo ... Tako se je prva nočna odprava neuspešno lotila trkanja in zbujanja delavcev. Sledile so teorije o vlomu, zlomu ključavnice, snemanju mreže z okna, a smo vsako idejo kaj hitro opustili.

Sledila je druga in zadnja odprava pred vdajo in spanjem na tleh hiše, v kateri spi druga polovica prostovoljcev. Tokrat smo uspeli prestrašiti enega od delavcev in mu nekako odpovedati, naj odpre, ker bi radi do svojih postelj. Uspelo je in ko smo varno in preizkušeno uredili »brezključavnično« odpiranje stranskih vrat te hiše, smo se vrnili nazaj k drugi polovici prostovoljcev in seveda morali vse razložiti ... to pa je trajalo ...

Se mi zdi, da z odhodom otrok na počitnice še zdaleč ne bo dolgčas ...

Veter nosi pesem mojo ...

— MATEJA RUS

Po nedeljskem poležavanju in soočenju s pravim afriškim mačkom (ki je precej podoben slovenskemu), sem se odločila, da par besed zapišem še sama. Nočno življenje je tukaj kar precej pestro, ljudje so zelo odprti in komunikativni, predvsem fantje. Preden te sploh vprašajo po imenu, te že zasujejo z vsemi mogočimi komplimenti, naenkrat postaneš edina oseba v njihovem življenju, bodoča mati njihovih otrok, oseba, ki jo neskončno ljubi ... Kar nekaj Mozambičanov se za silo zna pogovarjati v angleščini, tako da jih celo razumem.

Po kakšnem požirku sem že pravi ekspert komuniciranja v portugalsščini, tako da kakšna beseda prileti še v tem jeziku, čeprav me verjetno redko kdo razume. Nočno življenje v Namaachi smo okusili tri ali štirikrat. Prva postojanka je bila bližnja baraka (neke vrste trgovina z lokalom), kjer smo se zbirali mladi in stari, beli in črni, skratka vse živo ... Imeli smo srečo, da ima Karmen veliko prijateljev domačinov, tako da smo se kaj hitro med seboj tudi spoprijateljili.

Mozambičani zelo radi plešejo, kar mi je pri njih še posebej všeč. Plešejo posamično ali v krogu, nekateri gibi so podobni borilnim veščinam, drugi spominjajo na kak erotični film, tretje si izmišljujejo sproti ... Plešejo tudi v parih, čeprav ne vem, kam bi uvrstila to zibanje. Večkrat sem jih poskušala naučiti »foxtrot« ali polko, pa sem imela več sreče z našimi prostovoljkami kot pa z domačini.

Naslednja in tudi zadnja postojanka je bila po navadi lokal »John Ton«, kjer so imeli celo mize in stole, da smo si med plesom lahko odpočili. Moram priznati, da smo bili teh nekaj sobot prava atrakcija. Vse oči so bile uprte v nas, črnci so stali na stopnicah kot pri pevskem zboru in radovedno opazovali naše plesne gibe. Verjetno v *diskaču* redko vidijo toliko belcev na kupu. Cene pijač so nižje kot pri nas (pivo stane 1 €, liter vina pa 3,5 €). Toaletni prostori

se nahajajo kar zunaj v naravi za kakim grmom ali drevesom, tako da smo se trudili čim manj obremenjevati naše mehurje.

Ko se žur konča, Slovenci radi zapojemo še kakšno domačo. Nekajkrat smo to prakso skušali uvesti tudi v Namaachi, a žal neuspešno. Dobili smo samo par čudnih pogledov, včasih so bili kar direktni in prosili, če lahko prenehamo, ker jim ni všeč. Po navadi je zmagala ljubezen do slovenske ljudske glasbe.

V Afriki je bilo res lušno. Čeprav je bilo naše bivanje dokaj kratko, me je Afrika prepričala, da sem na življenje pričela gledati iz drugega zornega kota. Marsikdo mi je pred odhodom rekel, da imam »jajca«, ker sem sprejela takšno odločitev. Namesto da bi dopust, ki sem ga letos imela na razpolago, izkoristila za počitnice na morju in lenarjenje na plaži, grem tisoč kilometrov stran delat »za đabe«. Če sedaj razmišljam o teh besedah, si mislim, da imam »jajca«, ker se bom vrnila nazaj v ta pobesneli svet. Da ne bo pomote, Slovenijo imam zelo rada, vendar ugotavljam, da smo v zadnjih letih čisto izgubili kompas. Nasmeh je izginil z naših obrazov, po ulicah hodimo eden mimo drugega in zremo v tla; hitimo, kot da z vsako minuto izgubljam dragocen čas. Vse mora bi narejeno točno ob rokih, drugače bo konec sveta. Na obiske hodimo samo še najavljeni, največ časa komuniciramo preko računalnikov in mobilcev. Ko se nam pridruži kakšen tujec s preprostim vprašanjem: »Kako si?«, se najprej vprašamo: »Kaj bi pa ta spet rad od nas?«

Pomembno je samo še, kdo ima (*beri pokrade*) več denarja, da ne omenjam korupcije in laži, ki so v naši politiki postale že kar samoumevne. Z največjim veseljem bi v afriški vrtec in tukajšnji internat poslala nekaj naših politikov in direktorjev propadlih podjetij. Že vidim *titio Paulo*, kako jih s svojim strogim pogledom in kričečim glasom uči reda in discipline. Prepričana sem, da bi tudi sestre z odliko opravile postopek prevzgoje.

Iskrive oči in bleščeč nasmeh afriških otrok, toplina in odprtost domačinov, inštrukcije klavirja, spanje v družbi malih živali, domači šnops, slapovi, pranje perila na roke, sveži kruh z margarino, Macuacua, pleskanje, avokado, Indijski ocean, vožnja s kamionom, lomljenje jezika s portugalsščino, slovenska pesem, ki je bila prisotna skorajda povsod ... Bilo je veliko lepih in nepozabnih doživetij, norih dogodivščin, smeha in veselja.

Čeprav je mesec dni relativno malo, je vseeno dovolj, da sem spoznala, kaj si želim in kaj pravzaprav potrebujem. In v tem trenutku sem iskreno hvaležna Marku, ki me je sprejel v svojo ekipo, kakor tudi svojim nadrejenim v službi, ki so mi omogočili strnjeno koriščenje dopusta. Hvala prostovoljcem za učinkovito medsebojno sodelovanje in afriškim otrokom, ki so mi ukradli srce.

Socialna služba

— MAJA ŽIBERT

Spet in spet pomislim, kako bi se taka zadeva razpletla pri nas. Po že skorajšnjem mesecu življenja v Afriki se še nisem popolnoma pripravila, da zamenjam film in opustim primerjavo. In ravno ko se bom navadila, da je to to, bom doma. Pa bo spet treba navajanje na domači zrak.

O čem govorim? V Maputu živi (ne) povsem običajna afriška družina (oklepaj zato, ker je finančno dobro preskrbljena). Sestavljajo jo oče, mama ter hči, o kateri bo tekla beseda. Za najstnike, stare 14, 15 let, ni nič tako zelo neobičajnega, da sežejo po kakšnih novih stvareh, preizkusijo še kaj drugega, kar morda starša nikoli nista in si širijo obzorja tudi z drugačnimi pogledi na svet, sploh pa v primeru, če živiš v enem izmed glavnih mest v Afriki.

Takih metod se je poslužila tudi ta hči. Za starše je tudi na tej celini običajno, da se bojijo za svojega otroka, zato sta želela nekaj ukreniti. Obrnila sta se na družinsko prijateljico, ki dela kot socialna delavka v Namaachi. Zaključek zgodbe je bil, da mora mala zamenjati svoje življenjsko okolje, kjer bo ločena od svojih kolegic in kolegov. Pravi naslov: *Colegio Maria Auxiliadora* v Namaachi, kjer živijo dekleta, o katerih smo napisali že kar nekaj vrstic.

Vodja projekta »iskanje novega življenjskega prostora« je pripravila načrt, prišla k sestram v Center, predstavila malo prirejeno družinsko zgodbo in sklenila pogodbo. Ker v tistem trenutku v Centru ni bilo prostora za novo članico, so se ponudile sestre iz noviciata, da jo za nekaj časa vzamejo pod streho. In so jo spakirali. Med potjo iz Maputa v Namaacho sta oče in socialna delavka obnovila zgodbo, kot so jo poznale sestre v Centru.

»Ona je sirota brez staršev, ki nima strehe nad glavo, kaj šele prostora, da bi kje živela, si pripravila hrano ali pa imela normalne pogoje, da bi hodila v šolo«, je besedo prevzela socialna delavka, oče pa je prikimal. Hči ni mogla verjeti očetovim pritrdilnim besedam. V tistem trenutku je morala začeti živeti dvojno življenje. Čez teden sirota, revna cerkvena miš, čez vikend pa

Querida Maya
eu quero agradecer muito
pelo carinho que me deste
durantes esses dias que
passaram.

Muito obrigado pela aula
de ingles. e sabas que
sem ti não teria aprendido
as frases que me ensinaste

I like you Maya

Tanks o f teach is englis

I am think

I need much say I love

I were not leave..

I not forget is you Maya

Tank you

Christing

bi morala živeti pri tisti družinski prijateljici, starše in domače okolje pa bi videla vsake toliko.

Pa se dolgoročno, niti kratkoročno, ni obneslo. Že prvi teden bivanja v noviciatu pri *irmi* Zvonki se je zjokala in povedala vso resnico. Jokala je, da ni sirota, da ima starše in da hoče domov. Sestre so zadevo preverile in prišle do resnice. Na pogovor je moral priti oče, ki je priznal krivdo in moledoval in jih prosil, naj kljub vsemu vzamejo hči pod streho. Nov skupni dogovor je bil, da hči ostane pri sestrah, kjer bo hodila v šolo, čez vikend pa bo šla domov k svojim staršem. Misija zaključena. Skoraj. Dva tedna je zadeva funkcionirala, tretji teden pa je hčerka pobegnila in je ni bilo več nazaj.

Irma Zvonka upa, da se bo še vrnila, saj je v puncu videla potencial, da ni še vse prepozno, da bi se jo morda še dalo spraviti na pravo pot, s prijazno besedo in koristnim zgledom. Socialna delavka si sploh ne upa priti v bližino Centra in noviciata, ker pa je Namaacha precej majhen kraj, se stiku s sestram ne bo mogla izogniti. *Irma* Zvonka pravi, da ima tudi zanjo pripravljeno kakšno krepko in da bo tudi njo še potrebno prevzgojiti.

Škandalozna zgodba, ki bi se pisala po vseh slovenskih novicah, o njej bi poročali pri vseh poročilih in jo vlačili po rumenem tisku. Tu pa je tako, kot bi mimoidočemu rekel *bom dia*, nekaj vsakdanjega in nič nenavadnega. Dobrodošli v Afriki.

Eu acredito (verjamem)

— JANA HERNAVS

Nekega dne, ko so bile punce še v internatu, pridem na učne ure in v razredu sedijo tri v gruči in dve posebej, ki sta delali nalogo. Pristopim k prvim trem, pa vidim, da se učijo o evoluciji človeka. Tema, ki tudi meni ni več sveža, zato jih vprašam, če lahko skupaj naštudiramo. Pa me začnejo vse tri gledati nejeverno, dvomljivo in sumljivo. V glavi še enkrat preletim vprašanje, ki sem ga postavila in besedišče, da preverim, če nisem ponesreči kakšne »bučke« rekla. Izkaže se, da je problem drugje. »Kako naj se učimo nekaj, kar ni res?!« Hm.

»Kako to misliš, kar ni res?«

»A boš rekla, da verjameš, da smo ljudje iz opic nastal?!?«

»Ja ne ravno iz opic, ampak iz avstralopiteka ...«

In požela sem salvo smeha.

»Kaj pa potlej ve mislite, kako smo se razvili ljudje?«

»Ja iz Adama pa Eve – logično!«

Logično? Ne ravno, je pa precej preprosto in nezahtevno za razumevanje, pa tudi naučiš se lažje in hitreje biblično kot pa znanstveno evolucijsko. Sprejela sem izziv in jim skušala razložiti tudi znanstveno plat medalje, preko Lucy (oz. njenega okostja) in ostalih slik v knjigi. Potem sem jim skušala prikazati perspektive, iz katerih lahko gledaš na evolucijo človeka. Ni šlo. Bolj strastno in goreče kot sem jim razlagala svoja razmišljanja o zadevi, bolj so me čudno in zgubljeno gledale. Od nemoči bi jim najraje rekla ,možgane mate v gipsu!‘.

Sposobnost abstraktnega mišljenja bi se naj razvila tam nekje po 12 letu starosti, ampak očitno se sama od sebe ne more in tudi ona rabi stimulacijo, ki pa je tukaj ni. Ne vem, ali naj jih pomilujem, ali naj jim zavidam njihovo preproščino, vero in gotovost v svet in stvari. Prav tako ne vem, zakaj tukaj

nihče ne dvomi. Odkar pomnim, vem, da sem vedno dvomila v večino stvari in vem, da sem MORALA preizkusiti sama, če se tuja izkušnja ni skladala z mojimi pričakovanji, ali pa o zadevi vsaj še enkrat pošteno razmisliti. Tukaj je drugače – vsi vse verjamejo in kupijo kot suho zlato, pa četudi je bedarija svetovne klase.

Deklet nisem uspela navdušiti nad evolucijo, še manj mi je uspelo približati jim filozofski način razmišljanja o tematiki. Od te učne ure sem imela korist samo jaz, ki mi je končno postalo jasno, zakaj je Eva MORALA ugrizniti v sadež drevesa spoznanja. Ne obsojam je več in ne jezim se več nanjo, ker vem, da če ona ne bi, bi jaz zagotovo, kljub posledicam.

Ravno mineva čas polne lune. Mislim, da se je vsem pošteno poznala, še najbolj pa noči, kateri je pošastno velika luna vzela temo in z njo skrivnosti, ki jih varuje. Ne dolgo po sončnem zahodu se je svet začel pripravljati na prihod lepote. Toplina sonca je začela počasi izpuhtevati iz zemljinega naročja. Veter, ki se je podnevi razburjal nad pokrajino, se je potolažil v nežno sapo, ki je kot v opravičilo počesala razmršena drevesa in trave. Ptiči in črički, pa ostale žuželke so čutile spokojnost, ki se je obetala, zato niso zganjali vika in krika kot na maroški tržnici, le obzirno so šepetali. Oranžna, roza in vijolična so

barvale nebo, ko se je v vsem svojem sijaju na njem pojavila zvezda večernica. Bila je kot svetel spomenik neke ali pa kar vseh ljubezni, ki se niso mogle zgoditi, njihovo upanje pa je bilo premočno, da bi prešlo, zato se je združilo – v zvezdo (*OMG kakšne bedarije pišem – sram me je! Da ne bo pomote, jasno mi je, da so bile zvezde prej kot ljudje in njihova večno opevana ljubezen, ampak za lirični efekt tega besedila pač moram prirediti marsikaj ...*). Oranžna, roza in vijolična so se začele stapljati s temino in pridobile zamolkel pridih, ki je naznanjal noč. Hkrati sta se pričeli na obličje povzpenjati luna in noč. Noč – temna, umirjena, prostrana, skrivnostna, prežeča, hladna; samo obdaja svet, nič ne reče, le spominja se in pomni. Luna – spremenljiva, svetla, obarvana od sončne rumene pa do mrtvaško blede, neustavljiva, privlačna, vplivna; večno potuje in se ne ozira na stvari, ki se dogajajo v njeni bledi svetlobi. Neme priče dogajanja so zvezde, ki kot eno samo bitje z neštetimi očmi opazujejo. Kaj vse so že in kaj vse še bodo videle ... Gledajo mene? Tebe? Naju? Nas? Ne ... so stvari, ki ne potrebujejo prič, zato takrat tudi zvezde obzirno odvrnejo pogled.

Upam. Verjamem. Ljubim.

Menim, da so te tri stvari najbolj veličastne med vsemi, a tudi najtežje, ker si ne upam upati, ker je težko verjeti in nevarno ljubiti.

Mozambiška banda

— PAVEL KOROS

Sto napisati a da ne bude malo, sve neću jer želim ostavit nešto za sebe. A moram nešto reć. Za početak nešto da kažem o »Mozambiškoj bandi«. Marko Suhoveršnik vođa, šef, ne prestrog a ni preblag, što god treba tu je bilo to prevod, mišljenje, savjet. Što bi mi rekli »taman«. Mateja Rus iz Veržeja i Eva Križnik iz Domžal naše »titije« koje ne samo da moraju učiti malu djecu u vrtić već i učiteljice. Otvorene za bilo koji predlog, kako reaguju na kritike još ne znam jer još nije bilo razloga za kritike. Kristina Hočevar iz Novog mesta i Jana Hernavs iz Celja, ili *Dr. House* i *Dr. Wilson*. Studenti 4. godine medicine. Nisu kao afrički doktori koji pregled vrše okom nego prema svemu pristupaju ozbiljno i stručno. Maja Žibert iz Šentruperta, »iiii vočeee«, spremna uvijek da pomogne bio to sport, jezik. Ovo joj je drugi put da je u Mozambiku tako da kad je u pitanju iskustvo ne fali nam. Tu su još Karmen Košutar iz Maribora i Katarina Tomc iz Križ koje su domaće, tu su već oko nešto više od po godine a prijavile su se na tri godine, profesionalci. Će za-koči tu one upadaju, i sa njima svaki problem ima rešenje.

Što se tiče načina življenja u Africi, za sad sam otkrio da postoje pravila, nisam ih sve pohvatao ali evo nekih:

1. Nije važno kakvo auto voziš, važno je koliko ljudi možeš voziti. Tako da ako imaš kamion »faca si«.
2. Nije važno kakav telefon imaš nego da li non stop slušaš na telefon muziku do daske.
3. Nije važno kakav televizor imaš, važno je koliko ti je visoko antena.
4. Nije važno kakvu kuću imaš, važno je da imaš kuću.
5. Nije važno kakvu muziku slušaš i Će, što je važno je koliko glasno slušaš tu muziku. (Skoro svaka kuća ima Marshal zvučnike.)

6. Nije važno da li znaš da plešeš nego da li plešeš.
7. Kad igraš neku igru (fudbal, odbojka, košarka) nije cilj pobijediti, cilj je trčati za loptom bez prestanka.
8. Frizura uvijek na prvo mjesto pa sve ostalo.
9. Ako si bijelac normalno je da svi »bulje u tebe« dokle god si im u vidiku. Kao i mi što gledamo crnca kad prođe ulicom.
10. Nije važno da li imaš posao, nego da li nosiš radno odijelo svuda.

Prije 5 dana je počeo raspust, sva su djeca sa internata pošla kući. I sada je samo tišina. Prije podne, po podne, posle podne. Ne pristaje školi da bude prazna. Koliko god bila djeca naporna, i bez obzira na količinu besmislenih pitanja koje vam postavljaju. Sada svako ima smisla. I nije isto bez njih. I sada mi je jasno kako bi njima bilo da smo mi prvi krenuli. Ovako je bolje.

Što se tiče nas mi nastavljamo sa radom. Počeli smo s obilježavanjem terena za obojku, fudbal, košarku. Ispravljanje grešaka naših prethodnika, pa pošto nismo imali mnogo materijala za mjerenje osim metra za mjerenje i konapa za štrikanje Pitagorina teorema nam je dobro došla. Već dva dana radimo a imamo bar još dva. Ali na kraju će bit sve precizno kao pod konac i čisto kao apoteka.

A sad ide zaključak zar ne. I prije nego što sam došao sam znao da će malo bit mjesec dana. Nikad brže dani mi nisu prolazili. Već je 24 dan a kao juče je bilo kad smo krenuli. I prva 2 dana od kad su deca pošla su bila teška, mučna. A bila bi još težija i mučnija da nije bilo »Mozambiške bande«.

I drago mi je što sam sa njima upravo ovdje sada, i da sam upoznao ovih 8 ljudi iz različitih djelova Slovenije a ipak tako slične, sa istim idejama. Otvoreni za svaki predlog, savjet. I nikad ih neću zaboravit. A neće ni oni mene.

A sad pozdrav. Pozdravljam sve one koje znam a i one koje ne znam. One koji čitaju ovo i one koji će čut za ovu priču. Život je lijep samo ga treba znat živjet.

Da ne filozofiram više, pozdrav iz Namaache od »Mozambiške bande«.

Ulična zvezdica

— MAJA ŽIBERT

Je že tako, da si je vsak izmed nas, prostovoljcev, nekako našel svoje pajdaše in pa pajdašice. Že zato, ker se ne moreš družiti z vsemi dekleti iz internata ves čas enako, ampak si poiščeš družbo, s katero morda preživiš malo več časa, kot z ostalimi. Pri Jani in Kristini so svojo uteho poiskale punce, ki so svoj prosti čas preživele v njuni ambulanti, bodisi zato, ker so bile zares bolne ali pa zato, ker jim je medicina zanimiva in bi si rade razširile svoja obzorja. Kako pristrčno sta bili videti Mateja in Eva, ko sta se vsak dan okoli dvanajste ure vračale iz vrtca, vsaka z najmanj 5 otroki okoli pasu ali nekje pri nogah. Od kje Paju energija, da je ves svoj čas, ki ga je imel, preživel na igrišču in se nekako posvetil tistim bolj »športnim puncam«, nimam pojma.

Da slučajno komu ne naredim krivice, vsi smo se družili z vsemi, ampak vsak ima nekje svojo uteho. Jaz sem jo našla pri tistih malo starejših puncah. Z nekaterimi sem se dobro poznala že od lanskega leta, pa sem kljub vsemu doživela marsikateri šok in preizkušnjo. Na začetku sem veliko pomagala pri učenju. Predvsem pri angleščini, matematiki, kemiji ter fiziki.

Cristina je 14-letna punca iz namaašinega internata, ki je del svoje pozornosti namenila meni. Vsak dan sva se učili skupaj. Iskrno povedano, ni potrebovala veliko pomoči, saj je punca zares pametna, pomaga vsem ostalim, ki imajo težave in tudi v šoli prejema lepe rezultate. Popolnoma pa razumem, da ji je ugajalo, če sem sedela poleg nje, da sva skupaj računali naloge in se pogovarjali v »najini« angleščini. Po 14 dneh intenzivnega skupnega učenja, ko sem sedela tik ob njej, ko mi je skoraj vsakič zlezla v naročje in ko me je na koncu vsakič objela in polupčkala, izvem, da je HIV pozitivna. Priznam, malo me je vrglo iz tira. V hiši naredim rahlo paniko, da nimam pojma, kako je s tem, pa sem bila hitro potolažena. Jana in Kristina vesta vse o prenašanju bolezni in bila sem deležna tolažbe, da res ni panike. Panike ni, je pa preizkušnja zame. Tudi zato, ker vem, da bo Cristina nekoč umrla za aidsom. Zvečer sem

v postelji razmišljala, kako naj se obnašam naslednji dan. Jezna sem bila, ker imam v sebi egoistični evropejski nagon, ki mi je gradil zid. Pa sem se kljub temu trdno odločila, da nima smisla. Kakor je, pač je. In če sem preživela ves ta čas, ga bom tudi naprej.

Nekako mi je Cristina še bolj prirasla k srcu. Zvečer smo s puncami vsak dan molile rožni venec. Ne vem, če je prav, da zapišem sledeči dogodek, pa ga kljub temu bom. Nekako ni prav, da sem se storila kaj takega, a ... Četrty dan tretjega tedna mi Cristina prišepne na uho, da se ji ne dá moliti *tersa* (rožnega venca). Hmm. Ravno je nanoslo, da sem imela pri sebi ključ naše hiše in uro, da sem vedela, ob kateri uri se *terso* konča. S Cristino sva čas molitve preživele v naši hiši. Skuhala sem ji kakav, pripravila piškote, pogovarjali sva se in smejali (po tiho, če bi slučajno kdo prišel). Obema je adrenalin narasel vsakič, kadar je zapihalo in zaloputnilo s vrati. Ob uri sva šli nazaj, da ujameva kolono, ko je skupina prihajala od molitve. Prijela sem jo za roko in ji rekla, da tega dejanja nikoli ne sme zaupati sestram, sicer se piše slabo njej in meni. Ko bi videli, kakšne hvaležnosti sem bila deležna. *Obrigada* še zdaleč ni le beseda hvala, ampak še veliko, veliko več!

Potem je tu Rozalija. Joj, ta otrok! 8-letna punca, navihana, pretkana, taka mala barabica. Kdor jo pozna, ve, da so to prave besede, ki jo opišejo. Tudi z njo sem doživela lepe cvetke. Ne moreš pa mimo dejstva, da jo je vzgojila Afrika. Če je bila v moji družbi, je bila deležna posebnega privilegija, sem pa pazila, da tega nisem počela v družbi ostalih deklet. Kmalu sem opazila, da se tega zaveda. Zato sem hotela postaviti mejo, da se tega slučajno ne bi preveč navadila.

Ko sem nekega dne prišla iz učilnice, kjer sem imela uro angleščine, sem v roki nesla dve kredi in kup angleških knjig. Rozalija je pritekla k meni, vzela moje knjige in mi rekla, da me pospremi do hiše. Nato opazi krede! Meni nič, tebi nič, knjige so še v isti sekundi same padle iz rok in pred mano kleči na kolenih ter prosi, naj ji kaj narišem na obraz, saj se kreda malo drugače pozna na črni kot pa na naši koži. Najprej je morala pobrati vse knjige in jih lepo zložiti, potem pa sem ji obljubila, da ji narišem rožico na levo lice. Strinjala se je. Ko končam, se odpravim naprej proti hiši. Knjige sem nesla sama, saj je bilo očitno, da je imela Rozalija pač svoj trenutek.

V naslednjem trenutku se je domislila, da bi rada imela na roki še srčka, na drugi ličnici metulja in na čelu fantka in punco. A dogovor ni bil takšen, pa še s knjigami ni ravнала lepo. To sem ji tudi povedala. In mi je zamerila. Začela se je jokati. Dreti. Spet tisto njihovo hlinjenje, da so najbolj uboga bitjeca tega sveta. Skoraj bi se mi že zasmilila, pa me je kljub temu nekaj udarilo in reklo: »Ne, da ji slučajno ne popustiš!« Deležna sem bila še drugega udarca. Tokrat Rozalijinega. Kaj? Da se me drzne udariti? Odkorakala sem stran. Prišla je za mano. Nekaj metrov pred našo hišo so tako potekali težki boji in pogovori. Zahtevala sem opravičilo in razumevanje, da je dovolj narisana roža in da bodo druge stvari prišle na vrsto naslednjič. Po moje sva tam stali še pet minut. Vztrajala sem pri svojem, Rozaliji pa je počasi zmanjkovalo solz.

Saj v resnici ni bilo tako hudo, ampak gre za princip, da bi se zavedla, da ne bo zmeraj dosegla vsega in da je lepo, če se zaveda svojih dejanj. Na koncu sva se razšle kot najboljši prijateljici, Rozalija se je smejala in po igrišču ponosno razkazovala rožico na svojem licu, jaz pa sem bila tudi vesela, da me ni preliščila in dosegla svojega. Oh, ta Afrika!

In zakaj naslov *Ulična zvezdica*? Zaradi Samita. Je eden izmed redkih fantov, ki je bil deležen naše pozornosti, saj je tu internat za dekleta. Samita smo spoznali preko Karmen. Večkrat smo ga videli na ulici, ko se je družil s starejšimi fanti, po navadi vedno v istih oblačilih, v šolski uniformi *Marie Auxiladore*. Se pravi, da je naš! A zakaj je vedno zunaj? Nikoli doma, vedno nekje. Ker nima doma in sestre ga ne morejo vzeti pod svoje okrilje, ker je fant.

Ta fant je brihten! V šoli so pisali kontrolno nalogo. Če se ne motim, je star nekje med 10 in 13 let in je še nepismen. A kontrolno nalogo iz portugalščine je pisal pozitivno! Naloga je velela, naj učenci napišejo odgovor v celim stavku. Če je recimo vprašanje: *Kako se imenuje žival*, ki ima rogove, je Samito vedel, da mora »prerisati« drugi del vprašanja, saj bo s tem delno odgovoril na vprašanje. In na spodnjo črto je prerisal črke drugega dela vprašanja: *Žival, ki ima rogove*. In pisal je pozitivno, saj je za delni odgovor po tukajšnjem šolskem sistemu dobil pol točke! Hmm ... bi to pri nas šlo? Ah, spet primerjam.

Samito nima doma. Ima očeta, ki se je znova poročil z drugo. Svoje mame ne pozna, ve pa, da ima oče še devet otrok s svojo drugo ženo. Ker je Samito iz prvega zakona, doma ni več dobrodošel. Nekako ga je »posvojil« neki Indijec iz Namaache, ki ga izkorišča, da dela zanj in mu govori, da sestre niso prijazne in da šola ni pravi kraj zanj. Njegov oče pa je ravno toliko neumen, da noče podpisati dokumenta, ki bi Samitu omogočil odhod v kakšen zavod.

Tako se je moral znajti. Krasti hrano po tržnicah, spati zunaj, včasih si ni upal priti v šolo, ker je pogoj, da imajo učenci čisto uniformo. A videla sem ga le enkrat, da je bil čist, pa še to zato, ker mu je naša Katarina oprala uniformo. Nekajkrat smo Samita ob večernih *passearih* srečali na ulici in ga odpeljali v našo hišo. Pretihotapiti ga je bilo potrebno preko *garde*, doma smo mu segreli večerjo, Katarina in Karmen sta mu včasih oprali oblačila; Jana mu je napisala račune, da sta skupaj računala (v matematiki je mojster, števila pa zna pisati); pri Suhiju si je kdaj pa kdaj sposodil fotoaparatus in kaj pofotkal; na računalnik smo mu dali za gledat kakšno risanko (obožuje Tarzana in Levjega kralja); prespal pa je v Karmenini sobi. Na tla mu je postlala bambusovo podlago ter nekaj odej.

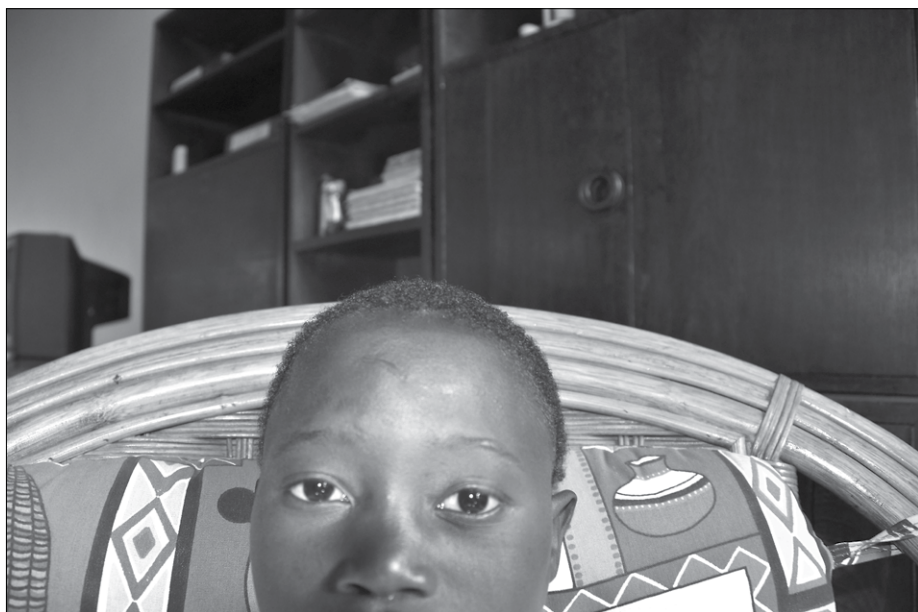
Neke noči pa je Samitu ušlo. Polulal se je. Zjutraj je morala Karmen vse odeje

oprati na roke. Ob takih dejanjih se počutiš zelo koristnega in veš, da nekako ravnaš prav, kljub temu, da so nas sestre opozarjale in vprašujoč kregale, ali je res, da Samito kdaj prespi v naši hiši. Tega se pač ne da skriti, saj 50 metrov stran spi 90 deklet in zagotovo se bo našla ena, ki bo nekaj nekomu povedala.

Včasih smo Samitu na ulico odnesli kakšen kos kruha, včasih je čakal pri zadnjih vratih, da smo mu prinesli večerjo, vedno na skrivaj, da bi kdo ne opazil. Kadarkoli smo šli ven, bodisi v trgovino, *passear* ali karkoli drugega, smo srečali Samita. Včasih nasmejanega, včasih žalostnega, srečnega - kakršno je bilo dogajanje, kakršno je bilo vreme. Bil pa je ponosen, to se mu je videlo v očeh, da se je družil z nami, belci. Kako je bil vesel, če smo se srečali na ulici in smo ga našli v družbi njegovih starejših kolegov, in ga poklicali.

Ja, to je Samito. In kaj bo, ko nas ne bo več? Bo njegov oče kdaj podpisal dokumente? Zadnjih nekaj dni pred našim odhodom smo ga večkrat srečali in rekla sem mu, da je on naš brat. Naš mozambiški brat. Vau, kakšen ponos je žarel v njegovih očeh. Če ga bo še naprej vzgajala ulica, afriška ulica, vem, kako bo z njim. Žal je tako in nima smisla, da si zakrivamo oči. Večkrat prosim in molim, da bi se stvari iztekale na najboljši možen način.

Ostati tu za vedno

— KRISTINA HOČEVAR

Eso quero ficar aqui para sempre ... Končno smo dočakali letošnje poletje in z njim mesec julij, ko se nas je sedem prostovoljcev odpravilo na enomesečno misijonsko prostovoljsko izkušnjo v Afriko, natančneje v Mozambik. Skupino smo sestavljali Marko (šefe in salezijanec), Pavel iz Črne Gore, Mateja, Eva, Maja, Jana in Kristina.

Po precej dolgi in naporni poti s kombijem, letalom in džipom smo na večer vendarle prispeli v *Namaacho*, kjer so nas glasno in navdušeno sprejela tamkajšnja dekleta iz internata pri sestrah salezijankah. 95 parov rok nas je objemalo, 95 ust nas je spraševalo po imenu in vpilo svoje ime ... Takrat sem si mogoče zapomnila dve imeni, pa še to v povezavi z roza jopico ali rjavo rumeno kapo in ne v povezavi z obrazom, saj so se v temi videli samo oči in zobje. Naslednji dan je šlo že bolje in do konca prvega tedna smo poznali po imenu že skoraj vsa dekleta. Posebej lepo sta nas sprejeli tudi dve slovenski laiški misijonarki v Namaachi, Karmen in Katarina, mi pa smo jima prinesli malo slovenskega duha, da ne bi pozabili, kako je v Sloveniji.

Že prvi dan po prihodu smo se konkretno lotili dela. Eva in Mateja sta kot bodoča vzgojiteljica predšolskih otrok in pedagoginja dobili začasno zaposlitev v vrtcu, ostali pa delo v internatu. V Mozambik smo prišli tri tedne pred šolskimi počitnicami, zato so se punce pospešeno pripravljale na *provas*, preverjanja znanja ob koncu semestra. Dopoldne smo pri učenju pomagali starejšim dekletom in sicer fiziko, kemijo, matematiko, angleščino; najprej mi po slovensko, nato osnovno besedišče v portugalsščini in potem razlaganje dekletom: s ponavljanjem na glas, z risanjem in tudi z rokami oziroma pantomimo. Popoldne so bile na vrsti mlajše deklice s svojimi nalogami in pripravo na kontrolke. Za njih smo potrebovali malo več svojega glasu in potrpljenja, a je na koncu vseeno šlo. Vsi pa smo bili presenečeni nad tem, da nihče ne zna poštevanka na pamet, kako si rišejo krogce pri računih s števili nad 20...

Z dekleti smo se družili tudi skoraj vsako minuto njihovega prostega časa: Pavel je dežural na igrišču, glasbeno nadarjena dekleta (in domače sestre) pa so pod budnim očesom naših glasbenic (Maja, Jana, Mateja, Eva) prišla za kitaro ali sedla za klavir.

Ker sva bili v skupini tudi dve medicinki, so nama kmalu dodelili predprostor bolniške sobe za malo ambulantno, da sva lahko teoretično znanje preizkusili v praksi. Imeli smo glivice vsepovsod, od glave do pet, rane, resnične in izmišljene bolečine in zlome ... Največje veselje pa seveda naredi bel obliž na črni koži, po možnosti čim večji. Pridružili sva se tudi odpravam v namaaško bolnišnico, kjer sva imeli priložnost videti, kako deluje mozambiški zdravstveni sistem. Šok ob tem, da je zdravstvena oskrba sicer bolj ali manj dostopna, a neučinkovita in včasih povsem napačna, je bil precejšen. Najbrž je najhujša stvar na svetu, da veš, kako bi moral pomagati, pa ne moreš, ker ti ne pustijo ali pa nimaš s čim. Bo kar držalo, da afriško zdravstvo (ne bom rekla zdravniku, ker tam le redko kdo doseže raven izobrazbe, primerljivo z našim, slovenskim zdravnikom) na žalost ubije tudi precej tistih, ki bi ob potencialnem pravilnem zdravljenju lahko preživeli (pa ne govorim o kakšnih kompliciranih postopkih zdravljenja, gre preprosto za višji higienski standard ali predpis pravilnega antibiotika glede na klinično sliko).

Zadnji teden našega bivanja so se že začele počitnice, tako da so dekleta odšla k svojim sorodnikom na počitnice, mi pa smo ostali sami. Prvi prosti dan smo izkoristili za izlet v glavno mesto Maputo, nato pa smo se lotili malo drugačnega dela. Z denarjem, ki sta ga zbrali Karmen in Katarina doma v Sloveniji, smo nakupili material za ureditev starega igrišča in postavitev novega igrišča z igrali iz avtomobilskih gum. Naša gradbena inženirja Karmen in Pavel sta pripravila načrt dela in za en teden smo postali *fizički radniki*. Po metanje, krtačenje, merjenje, Pitagorov izrek v praksi, risanje črt, barvanje črt ... in na koncu smo dobili lepa nova belo rumena igrišča. Iz gum smo naredili igrala, primerna za manjše otroke. Afriške živali za jahanje, gugalnice, ovire za preskakovanje, in travnik je iz rjavo zelene postal super pisan.

Laiška misijonarka Karmen je v Namaachi že popolnoma domača, tako da smo lahko z njeno pomočjo tudi od blizu spoznali afriški način življenja. Obiskali smo njene prijatelje v 3x4 metrov veliki hiši, okusili malo nočnega

življenja, spleтали kitke, se kopali na slapovih, se vozili na prikolici tovornjaka z vetrom v laseh, sklepali prijateljstva ...

Za konec lahko rečem le, da me Afrika vsakič bolj začara in da se je vsakič težje vrniti nazaj, pa čeprav sem tam samo en mesec. Že po moji drugi prostovoljski izkušnji sem si dejala, da če pridem še enkrat, pridem za zmeraj. Zdaj se mi zdi, da če-ja v tem stavku ni več ...

Vse, kar daš, se tukaj povrne deset tisočkratno. Objemi, poljubčki, ljubezen, čas, potrpežljivost, poslušanje. Dekleta s svojo iskrivostjo in potrebo po ljubezni - tako enake, a hkrati tako različne. Mirne, sramežljive, divje, neučakane, glasne, prepirljive, iskrene. Pogrešam jih. *Um abraço forte.*

Letos Afriko prvič občutim konkretno. Življenjsko, resnično. To hiško, to žensko in tega otroka, ki živijo v njej. Plus 10 prijateljev na obisku. Toploto ognja, bambusovo podlogo na tleh in čebljanje v šangani in portugalsčini. *E so quero ficar aqui para sempre ...*

(Raz)Očarana

— JANA HERNAVS

En mesec je že minil od našega povratka v Slovenijo. Šele zdaj se pričnjam privajati na moje življenje. Življenje ... vedno sem ga imela na sumu, da me ne mara, ampak res ne vem, s čim sem se mu zamerila. Nikoli nisem z gotovostjo vesela in hvaležna za njegova presenečenja in darove, ki mi jih tako obilno poklanja, ker vsako veselje plačam z bolečino. Bolečina je slaba valuta, raje bi plačevala v evrih.

Afrika ... želim si, da bi bil ta prispevek zadnja stvar, ki jo bom o njej napisala.

Zadnji teden junija sem se doma cele dneve učila portugalsčino in počasi pakirala kovčke. Glavo sem imela polno izpitov, zato nisem imela manevrskega prostora za razmišljanje. Tako je prišel ponedeljek, dan odhoda v Afriko, še preden sem uspela pospraviti svojo sobo ali glavo. Ampak zgodil se je čudež, ki ga res nisem pričakovala. Na letalu mi je iz glave izpuhtelo vse; bila sem vesela, ker mi ni bilo treba pospravljati! Ko smo pristali v Maputu, je bilo naenkrat potrebno sprejeti in predelati toliko podatkov in občutkov, ki so me dobesedno zaposlili noč in dan.

Takrat me je začel v prsih tiščat razizem, za katerega sem upala, da se je potuhnil. Od vseh stvari je ravno on prvi priplaval na površje in prvega sem se morala znebiti. Mislila sem, da bo to proces, a bil je samo trenutek. In to tisti trenutek, ko sem stopila na dvorišče internata in je name skočilo vsaj 10 otrok. Bila sem malo manj omejena in malo bolj sproščena, a še vedno oddaljena. Ta razdalja je izginjala z dotiki, nežnostjo in ljubeznijo. Prva jo je začela skrajševati *Aninha*, šestletna punčka, ki je imela celo glavo v gnojnih krastah, iz nosa reko prehlada, na ustnicah nasmešek do ušes, v očeh upanje po ljubezni in strah pred zavrnitvijo, roke in korak pa usmerjene proti meni. Medtem ko je tekla proti meni, sem ocenjevala, kolikšne so možnosti, da se česa nalezem, koliko je to nevarno in če ne bi bilo morda bolje, da ji pobegnem. Do mene je imela samo še slabih 20 metrov, ko je upočasnila tek in začela omahovati. Je

čutila mojo dilemo? Postalo me je sram pred samo sabo in pred Bogom, zato sem se ji nasmehnila in razširila roke proti njej. Z nasmehom in hvaležnostjo je pritekla do mene in se mi z obrazom zakopala v trebuh.

Temu dogodku so sledili še mnogi drugi, ki so za vedno odpravili mojo razdaljo do ljudi in velik del mojega »osebnega prostora«. Sploh nisem opazila, kdaj so mi ti ljudje zlezli pod kožo, ampak kar naenkrat sem jih imela v srcu. Več in bolje kot sem jih spoznavala, bolj sem jih občudovala in spoštovala. Prevzeli so me njihova pristnost, iskrenost, sreča, veselje, brezkrbnost, skromnost, pozornost, ljubeznivost, neposrednost ... Počutila sem se oropano, ker v vsem svojem razkošnem življenju nisem nikoli toliko in tako čutila do ljudi kot tukaj, v Afriki. Zdaj vem, zakaj ji pravijo zibelka življenja.

Njihova ljubezen je neobremenjena z neštetimi pogoji in večnimi če-ji, ljubijo pa bistvo človeka, ne pa njegove obleke, imetja ali dosežkov. Vidijo v dušo in srce, ne glede na to, koliko skrivaš. Če si iskren, te imajo radi, ne glede na to, kaj in kdo si. Če te nimajo radi, te tolerirajo, predvsem pa nikogar ne obso-

jajo. Njihova sposobnost odpuščati in iti naprej, čeprav se jim zgodi krivica, me je vsak dan znova šokirala in navduševala. Toliko, kolikor so oni tehnično, politično (in še bi lahko naštevala bedaste besede) nerazviti, toliko smo mi v človečnosti in naravnosti zaostali.

Afriki sem podarila srce brez vsakega oklevanja in strahu. Ko nekje ostane tako velik in pomemben del tebe, ne moreš več živeti po starih tirih, pa če se še tako trudiš. Bolečina te zagrabi za vrat ob naribanem korenju, pločevinki piva, glasbi na radiu, gledanju slik ... pogrešam jih. Pogrešam nas, prstovoljce, ki smo imeli to čast in privilegij, da smo skupaj doživeli nekaj tako osvobajajočega.

Še nikoli me ni nič tako očaralo in še nikoli mi ni bilo tako hudo, kot mi je zdaj, pa imam za sabo že 9 izpitnih obdobj medicinskega faksa! Zakaj sem se odpravila na to pot? Bom zdaj boljši človek? Mi je življenje pripravilo samo preizkušnjo in učno uro prebolevanja, ali mi je dobri Bog namenil, da se nekoč vrnem? Vrnem za zmeraj?

MOZAMBIK2013
SLO+MNE=misijonski+prostovoljci
EvaJanaKristinaMajaMarkoMatejaPavel

Mozambiška banda ~ BESEDILA IN FOTOGRAFIJE Eva
Križnik, Jana Hernavs, Kristina Hočevár, Maja
Žibert, Marko Suhoveršnik, Mateja Rus in
Pavel Koroš ~ ZBRAL IN UREDIL Marko Suhoveršnik
ZALOŽIL Zavod Marianum Veržej, oktober
2013 ~ TISK Salve d.o.o. Ljubljana ~ 200 izvodov

Na začetku sem mislila, kako grozno bo tukaj,
zdaj pa komaj čakam, da ponovno stopim med
male otročke in jih naučim kakšno novo stvar ...

— EVA KRIŽNIK

Sploh nisem opazila, kdaj so mi ti ljudje zlezli pod
kožo, ampak kar naenkrat sem jih imela v srcu.

— JANA HERNAVS

Vse, kar daš, se tukaj povrne desetstisočkratno.
Objemi, poljubčki, ljubezen, čas, potrpežljivost,
poslušanje.

— KRISTINA HOČEVAR

Tako je z Afriko. Kdor jo je obiskal enkrat in imel
tu prijetno izkušnjo, jo bo nekoč ponovno obiskal.

— MAJA ŽIBERT

Prostovoljci so taki kot vsi mladi, a s svojim delom
in razdajanjem za druge so velik vprašaj ali klicaj
med tukajšnjimi mladimi, da se splača vlagati v
soljudi, da spoznajo, od kod njihova moč.

— MARKO SUHOVERŠNIK

Afrika me je prepričala, da sem na življenje pričela
gledati iz drugega zornega kota.

— MATEJA RUS

Očekivao sam, da će prve riječi na portugalskom
bit one bezobrazne ali ipak to su bile *obrigado* i
desculpa.

— PAVEL KOROŠ

